

«Я БИ ВОЛІЛА БУТИ УКРАЇНКОЮ В КРИМУ, А НЕ У ЛЬВОВІ...»,

або ХТО ЗАХИСТИТЬ ПРАВА ПРОУКРАЇНСЬКИХ СЛОВ'ЯН КРИМУ?

На початку минулого року я зацікавився темою розмовних клубів, які почали з'являтися у великих містах Південно-Східної України. Майже всевільно на той час Партия регіонів так і не змогла вбити бажання значної частини міської молоді спілкуватися українською. Розмовні клуби виникли у Донецьку, Одесі, Нікополі, Херсоні, Дніпропетровську... Десь у ті дні я й замітку написав: «Чи приєднається Крим?». Трохи згодом з радістю дізнався, що до акції долучилися і проукраїнські кримчани. Однією з них була етнічна росіянка Любов Калмакова. Вже планував пільну поїздку навесні цього року, але відомі політичні події перекреслили мої плани. На жаль, не одному мені. Активна учасниця Євромайдану Любов Калмакова вимушена була покинути територію АРК. Згодом я дізнався, що вона тепер живе у Львові. Ця обставина допомогла приступити до вивчення феномена ХХІ століття: навіть народжені в Криму чистокровні росіяни можуть мати високий рівень українського патріотизму.

ЛЮДИ БОЯТЬСЯ

І ось наша перша зустріч у центрі Львова. Цікавлюся нинішньою ситуацією в Криму. Чи змінилися настрої українців за останні чотири місяці? Люба з ледь прихованим смутком відповідає:

— Зміни відчутні. Можу навести приклад: один філолог з ТНУ зібрався переїздити на материкову Україну. Свої книги він ви-

ршив роздати знайомим. Але біда в тому, що ніхто не хоче брати українську літературу! Люди бояться, адже згідно з теперішніми російськими законами майже кожен книжку там можна трактувати як... антидержавну чи екстремістську. Атмосфера страху не вивірюється. Знаю випадок, коли люди розмовляли між собою по телефону. Один

кримчанин, інший — з материкової України. Після розмови до кримчанина завітали люди з ФСБ і запитали: про що це ви там спілкуєтеся? Атмосфера страху підтримується на державному рівні.

Я БИ ВОЛІЛА БУТИ УКРАЇНКОЮ В КРИМУ, А НЕ У ЛЬВОВІ...

— Не тільки для кримських татар немає іншої батьківщини, окрім найдорожчого для них Криму, але й для мене також, — продовжує 27-літня кримчанка. — Я вважаю себе кримською україночку, іншої батьківщини у мене немає. І це при тому, що мама у мене — росіянка з Володимирської області. По татовій лінії я також росіянка, але... вже кримчанка і при тому — як мінімум у третьому поколінні. Батьки — росіяни, але ж я сформувалася в незалежній Україні! Тому розумієте, наскільки ця земля мені дорога.

(Продовження на 6-й стор.)

Кримська українка Любов Калмакова на святкуванні Дня Незалежності України у Сімферополі, 2012 рік

Після того, як Крим опинився під контролем Росії, його жителі постали перед дилемою: де оформляти документи — на півострові чи на материк? Незважаючи на те, що закон «Про забезпечення прав громадян і правовий режим на тимчасово окупованих територіях» передбачає відповіді на низку таких запитань, він само не відповідає на багато з них. Історія, з якою стикнулася кримчанка Наталя Єгорова, підтверджує, що законодавство, яке стосується життя людей у Криму, на практиці виконується не завжди, порушуючи права тих, кого воно покликано охороняти. («ЯК КРИМЧАНИ СТАЮТЬ «НЕВИЇЗНИМИ» — читайте стор. 4)

«БРАТ» — ВІД СЛОВА «БРАТИ»?

На свято Петра і Павла, що практично ділить літо навпіл, я таки наважилася завітати до храму св. Рівноапостольних князів Володимира та Ольги УПЦ Київського патріархату, що в Сімферополі. Боялась переконатися, що там, як і в нашій «світличній» домівці, вже порядкують чужі люди. Бо і раніше на приміщення храму було безліч зазіхань. А тепер воно вабить не лише своїм місцем розташування (найпожвавленіший куточок у центрі міста), але і хорошим ремонтом, який таки вдалося здійснити більш як за 10 років. Це лише причини, не пов'язані із захопленням Криму Росією та відповідним ставленням до всього українського. Знаю, якими надмірними зу-

силлями вдалося зберегти храм архієпископу Клименту і за кращих часів. Розуміючи, що перемога — на боці сильнішого або мудрішого, а сила за тими, кого більше і чия влада, архієпископ вмів знаходити спільну мову чи не з усіма, від кого залежала доля церкви, не втрачаючи при цьому власної гідності і не відмовляючись від принципових поглядів.

Але все то було в зовсім іншій країні. Сьогодні владика не бажає спілкуватися із журналістами, які так охоче наставляли йому мікрофон у критичні для Криму дні. Не підтримує він і пафосної поведінки священників, які не схильні домовлятися. Владика Климент береже українську церкву, усвідомлюючи, що, за великим рахунком, лише це

має значення і що це — його обов'язок, його відповідальність й тут ніхто не підставить йому плече (аби не підставляли ніжку).

В розмові з парафіянами чую вже для мене не нове: в Києві кримським українцям, які шукають собі притулку, немає особливої шанси. Давно забуто все, що коїлося на півострові під час Євромайдану, декому зручно робити вигляд, що Крим — звичайний регіон і навіть перекладати відповідальність за те, що тут сталося, на кримських українців.

Не приховує своєї гіркоти і владика. А мені хочеться звернутися до нього словами молитви: «Радуйся!». Радуйтеся, владико, що у

той час, як в Криму вже практично не лишилося нічого українського, тут є такі храми Київського патріархату, хоч збереглися вони і не всі, переважно тому, що святі отці подалися додому на Західну Україну. А ось в Сімферополі все лишилося, як і раніше. Отця Володимира, що виїхав до Житомира, замінив отець Максим. За розкладом ідуть богослужіння, відправляються треби, можна придбати все необхідне: і свічки, і хрестик, і молитовник. Й пересічні громадяни цього храму не бояться, йдуть сюди, як і раніше, незалежно від національності. Бо віє тут миром і спокоєм, налаштовуючи на неперорочні думки та позитив. Навіть тих, хто ще недавно був у повному розпачі.

(Продовження на 7-й стор.)

Вадим КРИЩЕНКО

ПОСЛАННЯ РОСІЇ

Усі казали: це — наш друг, Це наша посестра — Росія. Чому ж свій сатанинський дух Ти в чорних зернах всюди сієш?

Чому так скаженієш ти, Коли почувеш дух свободи? Повір, ми дійдем до мети Без твого дозволу... і згоди.

Сльозиться й кровяниться слід, Який з'являється — повсюди. Забріхана на цілий світ, Уже тобі не вірять люди.

Твій образ в символі орла, Кришавий дзьоб його окраса. Завжди і всюди ти була На інших землях дуже ласа.

Та зась! Ми свого не дамо, Є сила — наче мур з граніту. Несеш ти не добро — ярмо, І це відомо всьому світу.

Такий нам видався сусід, Який приніс в наш дім нещастя. Від заподіяних нам бід — Уже не легко родичатися.

Від всіх утрат, болючих драм Ми оновляємось поволі. Згнїбилась ти у нашій долі — Собі, Росіє, це затаї!

«БРЕХНЯ ПО-МОСКОВСЬКИ» — читайте стор. 5, 8

Отець Максим у храмі святих Володимира та Ольги

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
Трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літвання з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@megapoligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnytvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050) 310-56-63

УКРАЇНСЬКА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ПОЧИНАЛАСЯ З ДЕКЛАРАЦІЇ

Президент України Петро Порошенко привітав український народ з 24-ою річницею проголошення Декларації про державний суверенітет України. Про це УНІАН повідомили у прес-службі Глави держави.

Як зазначається у зверненні, «сьогодні — 24-та річниця прийняття Декларації про державний суверенітет України. Ухвалення цього документа стало потужним поштовхом до відродження української Незалежності, за-свідчило наше споконвічне прагнення бути господарями на своїй землі та чітко окреслило історичний вибір українців — творення самостійної демократичної правової держави. Більшість положень Декларації є засадничими для розвитку новітньої України і покладені в основу її Конституції». За словами П. Порошенка, «сила національного духу та єдність у визначальні історичні моменти допомагали нам здолати всі труднощі на шляху розбудови і зміцнення державності. Наразі наша країна переживає суворі випробуван-

ня. Але я твердо переконаний — український народ дасть гідну відповідь на всі виклики сьогодення. Ми обов'язково переможемо». «Суверенна і соборна Україна стане сучасною європейською державою — заможною і сильною. Бажаю усім миру, добра та злагоди», — йдеться у зверненні президента.

Як повідомляв УНІАН, Декларація про державний суверенітет України — документ про проголошення державного суверенітету України — була прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 року. У преамбулі Декларації підкреслювалося, що Верховна Рада УРСР проголошує суверенітет України як «верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади республіки в межах її території, незалежність і рівноправність у зовнішніх відносинах». Проголошувалося, що Україна має своє громадянство, де «всі громадяни рівні перед законом, незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та на-

ціональної належності, статі, освіти, політичних поглядів, релігійних переконань, роду і характеру занять». Громадяни всіх національностей становлять народ України.

Декларація проголошувала економічну самостійність України. У документі підкреслювався намір створити банківську, ціннову, фінансову, митну та податкову системи, сформувати державний бюджет, ввести власну грошову одиницю. Декларація визнавала самостійність республіки у вирішенні питань науки, освіти, культурного і духовного розвитку української нації.

Україна проголошувала свій намір стати в майбутньому постійно нейтральною державою, яка не буде брати участі у військових блоках і зобов'язується дотримуватися трьох неядерних принципів: не застосовувати, не виробляти і не набувати ядерної зброї. Декларація проголошувала право України безпосередньо реалізувати відносини з іншими державами, укладати з ними договори, обмінюватися дипломатичними, консульськими, торговельними представництвами.

ЄСПЛ РОЗПОЧАВ РОЗГЛЯД ЗАЯВИ УКРАЇНИ ЩОДО АНЕКСІЇ КРИМУ РОСІЄЮ

Європейський суд з прав людини, куди Україна звернулася через анексію Криму Росією, уже здійснив дослідження обставин, викладених у заяві українською стороною. Про це «Крим.Реаліті» повідомив чиновник Міністерства юстиції України.

«Враховуючи подальший негативний розвиток подій, Міністерство юстиції у співпраці з іншими органами продовжує здійснювати збір й аналізувати відповідну інформацію на предмет подальшого спрямування доповнень до заяви», — повідомили в українському відомстві.

З метою попередження і недопущення подальших порушень прав осіб, які постійно проживають і тимчасово перебувають на території Кримського півострова, а також на території України загалом, з боку Російської Федерації, 13 березня 2014 р. на підставі статті 33 («Міждержавні справи») Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, уряд України подав до Європейського суду з прав людини заяву проти Російської Федерації, враховуючи події, які почалися на території Автономної Республіки

Крим з кінця лютого 2014 року і які тривають досі. У представлений міждержавній заяві і доповненнях до неї Україна вказує на порушення Росією прав, гарантованих статтями 2, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 14 згаданої Конвенції, і статтю 1 Протоколу 1, статтю 2 Протоколу 4 до Конвенції.

У заяві проти Російської Федерації Україна заявила про порушення з боку Росії норм статті 1 Протоколу до Конвенції, що дає надалі можливість вимагати відшкодування матеріального збитку. Як повідомили в Мін'юсти, на сьогодні сума заявлених збитків становить 1 трлн. 180 млрд. грн. «І вона навряд чи є остаточною, враховуючи, що вищезазначена заява постійно оновлюється і доповнюється», — зазначили у відомстві.

Як відомо, 16 березня 2014 року на території Криму і міста Севастополя пройшов так званий референдум про статус півострова, за результатами якого Росія включила Крим до свого складу. Ні Україна, ні Європейський Союз, ні США не визнали даного голосування і вважають, що Росія анексувала Крим.

МЗС УКРАЇНИ: КРИМ — НАШ!

Україна не вестиме з Росією переговори щодо умов існування Криму, який продовжує залишатися українським. Про це на брифінгу в Києві заявив міністр закордонних справ України Павло Клімкін, передає кореспондент «Укрінформу».

«Жодних переговорів стосовно якихось умов існування Криму ми, звичайно, вести не будемо. Крим був українським, і буде», — сказав він, відповідаючи на запитання журналістів.

Водночас глава МЗС наголосив, що критично необхідними є консультації з окупантами для вирішення економічних і гуманітарних аспектів життя громадян України на півострові. «Ми маємо підтримувати українців, які живуть там. Ми маємо під-

тримувати кримських татар, які живуть там. Багато росіян, які там живуть, вони також не підтримують окупацію Криму», — зауважив він.

КРИМ І ХЕРСОНЩИНУ МОЖУТЬ ОБ'ЄДНАТИ?

«Вище керівництво України розглядає питання про об'єднання Херсонської області з Кримом та оголошення Генічеська адміністративним центром української кримської автономії». Про це сайту «Крим.Реаліті» повідомив керівник управління зовнішніх зв'язків Меджілеу кримськотатарського народу Алі Хамзін.

«Ті люди, які задумали цей проект, дивляться в перспективу. Скоріш за все, якщо це буде реалізовано, то буде якийсь визнання цієї автономії в рамках міжнародного спів-

товариства. Там, насамперед, можна буде запропонувати оселитися нашим співвітчизникам з Узбекистану, Туреччини», — сказав Алі Хамзін.

За його словами, «Росія в односторонньому порядку приєднала Крим», і проект нової української автономії розглядається як свого роду відповідь з боку України.

Однак при цьому він зазначив в інтерв'ю Крим.Реаліті: «Усе це — результат невирішеності національної проблеми кримських татар. Якби вчасно, ще в рамках Бішкецької угоди, ухваленої в 1992 році, якимось чином допомогли вирішити Україні питання кримських татар в рамках Криму, то сьогодні багато гострих питань було б знято».

Зараз у Херсонській області проживає понад 10 тисяч кримських татар.

УПРАВЛІННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ КРИМЧАН

Генеральна прокуратура України створила управління захисту прав кримчан — громадян України на тимчасово окупованій території півострова Крим, повідомив Генеральний прокурор України Віталій Ярема.

Нове управління займатиметься фіксацією порушень прав громадян в Криму, підготовкою і супроводом звернень до Європейського суду з прав людини, питаннями юридичних осіб, зокрема підприємств, які вимушені працювати на тимчасово окупованій території. «Головною функцією управління є захист інтересів громадян, насамперед, переселенців», — наголосив керівник відомства.

Також Віталій Ярема зазначив, що з Криму на материкову частину України переселилися понад 11 тисяч громадян.

«Вони не залишилися без уваги держави: прийнято низку нормативних документів, що допомагають у вирішенні їхніх проблем», — підкреслив Генпрокурор.

Адреса приймальні Генеральної прокуратури України: м. Київ, вул. Різницька, 13/15, телефон (044) 280-10-20.

ЩОБ ПАСПОРТ БУВ ДІЙСНИМ

Шановні громадяни України, мешканці тимчасово окупованої території АР Крим!

Представництво Президента в Автономній Республіці Крим нагадує, що згідно з Положенням про паспорт громадянина України, затвердженим Постановою Верховної Ради України № 2503 від 26.06.1992 року, у паспорт при досягненні громадянином 25-ти і 45-річного віку вклеюються фотографії, які відповідають цьому віку. Паспорт, в якому не вклеєні такі фотографії при досягненні його власником зазначеного віку, вважається недійсним.

Згідно з українським законодавством, після досягнення 25-ти або 45-річного віку у людини є один місяць для звернення до паспортного столу за вклеюванням фото, і впродовж цього місяця паспорт залишається дійсним.

Для вклеювання до паспорта нових фотографій при досягненні громадянином граничного віку необхідно подати такі документи: паспорт, дві фотографії, що відповідають досягнутому віку (розміром 3,5 x 4,5 см).

Кримчани, які проживають на території півострова, можуть звернутися в будь-яке територіальне відділення Державної міграційної служби України для заміни фото. Найближче відділення знаходиться за адресою: Херсонська область, Новотроїцький район, смт. Новотроїцьке, вул. Чапаєва, 8, тел.: (05548) 5-19-31.

В разі прострочення терміну вклеювання фотографії необхідно буде звертатися до Генерального консульства України в Російській Федерації за оформленням посвідчення особи для в'їзду в Україну.

ДОПОМОГА ВИМУШЕНИМ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ

В рамках взаємодії Представництва та Херсонської облдержадміністрації в приміщенні Херсонської ОДА була презентована програма допомоги вимушеним переселенцям з півострова та громадянам, призваним до Збройних Сил України у зв'язку з тимчасовою мобілізацією.

Програма містить відомості про наявність земельних ділянок під забудову в районах області та інформацію щодо працевлаштування переселенців.

Наталія Попович відзначила позитивні тенденції у взаємодії обласної влади з Представництвом: «Наші об'єднані зусилля спрямовані на найскоріше розв'язання проблем вимушених переселенців».

Ознайомитися з інформацією про наявність земельних ділянок для забудови та допомогу забудовникам від програми «Власний дім» можна на сайті Представництва Президента України в Криму за адресою:

<http://www.ppu.gov.ua/news/2615>

ШАНОВНІ КРИМЧАНИ!

Повідомляємо про те, що у Представництві Президента України в АР Крим працює пряма телефонна лінія. Зателефонувавши за номером (0552) 49-59-39, ви можете звернутися зі скаргами, заявою, запропонувати свої варіанти вирішення питань соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим. Також ви можете надіслати нам лист на адресу: 73022, м. Херсон, пр. Ушакова, 42 або електронною поштою на адресу: predstavnytstvo.ark@gmail.com

У Представництві Президента України в АР Крим (м. Херсон, пр. Ушакова, 42) проводиться прийом громадян. Прийом письмових заяв фахівцями служби Представництва по роботі з громадянами, які переселилися з тимчасово окупованої території, та запис на особистий прийом до Постійного Представника Президента України в АР Крим Попович Наталії Костянтинівни здійснюється щодня (крім вихідних та святкових днів) з 10-00 до 13-00 та з 14-00 до 17-00. Наголошуємо, що для запису на особистий прийом громадянин повинен пред'явити документ, що засвідчує його особу.

Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим

«НА СЬОГОДНІ БЛИЗЬКО МІЛЬЙОНА КРИМЧАН ВЖЕ ОТРИМАЛИ РОСІЙСЬКІ ПАСПОРТИ. Середньодобова видача становить 12 598 паспортів Російської Федерації». Про це заявив перший віце-прем'єр невизнаного уряду півострова Михайло Шеремет.

У свою чергу, глава невизнаного уряду Сергій Аксьонов підкреслив, що влада готова надати Федеральній міграційній службі РФ допомогу для видачі паспортів жителям Криму. «Всі кримчани повинні отримати паспорт Російської Федерації в найближчі терміни», — заявив Аксьонов.

ТИМ ЧАСОМ... Російські паспорти жителів окупованого Криму виявилися недійсними — їх досі не внесли до бази громадян РФ у Федеральній міграційній службі. У відомстві пояснюють, цього не зробили через організаційно-технічні роботи у перехідний період. А жителі окупованого Севастополя знайшли в паспортах ще дві ознаки недійсності, йдеться в сюжеті ТСН. У документах немає круглої печатки і підпису особи, що видавала паспорт, а без цього російський документ не є дійсним. Через це «кримські росіяни» вже стикаються з труднощами — вони не можуть здійснювати будь-які дії з державними та фінансовими установами.

В АВАРІЇ У МОСКОВСЬКОМУ МЕТРО ЗАГИНУЛА УКРАЇНКА

Серед жертв аварії в московському метро є громадянка України. Про це кореспондентіві «Укрінформу» в РФ повідомили в посольстві України в Росії. «На даний момент в МНС РФ повідомили про одну загиблу і трьох постраждалих громадян України», — сказав представник посольства.

Раніше в департаменті охорони здоров'я Москви повідомили про трьох постраждалих українок: Наталію Губареву (38 років), Вікторію Майданюк (21 рік) і Валерію Стрілець (18 років).

Нагадаємо, 15 липня у Москві на Арбатсько-Покровській лінії метро між станціями «Слов'янський бульвар» і «Парк Перемоги» зійшли з рейок три вагони. За даними російських рятувальників, у результаті аварії загинули 23 людини.

За словами голови департаменту охорони здоров'я Москви Георгія Голухова, у лікарнях Москви перебуває понад 120 осіб, у тому числі машиніст аварійного поїзда. Більшість постраждалих у важкому стані. Мер Москви Сергій Собянін оголосив у Москві траур 16 липня.

У МОСКВІ НА 65-МУ РОЦІ ЖИТТЯ ПОМЕРЛА РОСІЙСЬКИЙ ОПОЗИЦІЙНИЙ ПОЛІТИК І ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ ВАЛЕРІЯ НОВОДВОРСЬКА

Як повідомило «Ленте.ру» джерело в медичних колах, В. Новодворська померла від інфекційно-токсичного шоку. Раніше, 12 липня її доставили у важкому стані в реанімацію відділення гнійної хірургії МКЛ № 13. Лікарі протягом багатьох годин боролися за її життя. Валерія Новодворська — російський ліберальний громадський діяч, незалежна журналістка і відеоблогер, засновниця партії «Демократичний союз». У своїх публічних зверненнях Валерія Новодворська висловлювала підтримку київському Майдану і Україні в проведненні АТО.

Президент України Петро Порошенко висловив співчуття рідним та близьким політика, публіциста, журналіста, правозахисниці, засновниці партії «Демократичний союз» Валерії Новодворської у зв'язку з її смертю. «Патріотка Росії та друг України, вона ще з моменту вторгнення радянських військ до Чехословаччини жила з гаслом «За нашу і вашу свободу!». Вічна їй пам'ять», — йдеться у співчутті Глави держави.

«Висловлюю сум та глибоке співчуття рідним та близьким покійної, всім тим, для кого Валерія Іллівна була авторитетною та дорогою людиною», — зазначив Петро Порошенко.

Валерія Новодворська народилася 1950 року в місті Барановичі Білоруської РСР. У віці дев'яти років разом з сім'єю переїхала до Москви. У 1968 році закінчила школу і вступила на французьке відділення Московського інституту іноземних мов імені Моріса Тореза.

Дисидентську діяльність Новодворська розпочала в 1969 році з розповсюдження листівок з критикою введення радянських військ до Чехословаччини. Незабаром після цього була заарештована КДБ і відправлена на примусове психіатричне лікування в Казань. Звільнившись у 1972 році, Новодворська

Валерія Новодворська — ціла віха у російській політиці. Віддавши велику частину життя боротьбі проти радянської влади, вона так і не стала до кінця своєю і в новій Росії, але перетворилася на один із символів пострадянської політики. Яскравий, сміливий, ексцентричний образ Новодворської, що водночас часом доходить до комічності, не давав спокою ні її опонентам, ні однодумцям.

Своїм життям і діяльністю Новодворська показала приклад принципності, неконформізму і вірності собі незалежно від кон'юнктури. Нижче ми наводимо найяскравіші, на наш погляд, критичні цитати Валерії Іллівни щодо своєї Батьківщини.

«Ми готові до спокутування. Боюся, що Путін доведе ситуацію до доброго миру, коли ослабла Росія, голодна, роздрана, на колінах проситиме в Україні шматочок хліба з салом. Що ж, якщо це єдина ціна за мир і за повернення Україні Криму, то нехай буде так».

«Мені здається, що це не підйом патріотизму, а підйом ідіотизму. Якщо в нашій країні щось і підійма-

ється з колін, то це ідіотизм. Причому у найвульгарнішій і найгаласливішій формі».

«Усі авторитарні режими просто тягнуться від олімпіад і прагнуть заманити олімпійців. Вони взагалі люблять пишноту, пошану, дзвін, тридзвін, галас. І тут та сама історія... Правда, ті з компетентних людей, хто здивувалися в місці, виявили, що там взагалі ще кінг не валився. А гроші вкрали...»

(Про Михайла Касьянова)
«Якщо подібні сили у нас вже вважаються демократичними, то тоді Путін точно гандист!»

«Хто у Путіна лежить під виконцем? Фарширований Ленін. А над Кремлем що стирчить? Червоні зірки. А гімн у них, у кремлівських, на який мотив? То що ж їх не влаштовує у лимоновця?!»

НОВОДВОРСЬКА І ПУТІН: РОЗБИТЕ ДЗЕРКАЛО

Минулої суботи в московській «Комсомольской правде» панував піднесений настрій. У Путінській Росії сталася велика радість — померла Новодворська.

Свій «не некролог» (як він його обзивав) оглядач видання Олександр Гришин назвав «Новодворська — все». Мовляв, тепер можна зітхнути вільно...

Потоптатися по ідейному противникові, який помер, це, очевидно, нова традиція сучасної російської журналістики. І Гришин наслідує цю традицію сповна, випліскуючи навздогін людині, яка пішла в інший світ, усю ту отруту звинувачень, якою не ризикнув скористатися за життя опонента. «Помер ворог Росії, — пише він, — який відзначився руйнуванням, але не створенням...», «Вона читала лекції студентам, отруюючи їхні уми і душі». «І чим вона відрізнялася від нацистів?». І, звичайно ж, вона була поплічником бандерівців, закликала Порошенка вбивати російських людей. І тому Гришин, як людина, яку такі «вороги», як Новодворська, «хочуть позбавити громадянських і людських прав», не бачить причин для скорботи.

Є в «не некролозі», мабуть, єдина фраза, з якою я згоден: «Вона вихваляла Небесну Сотню і ось тепер приєдналася до неї».

У коментарях під статтю на сайті «Комсомолки» зловтіха ще більша. Най'якший вислів — «зла тітка».

Так, зла. А хіба можна бути в такій країні добрим? По Інтернету ходить версія, що померла Валерія не своєю смертю, а була отруєна ФСБ. Усе може бути. І те, що таку версію в Росії не виключають, означає: не померла б сама, то допомогли б. Досвід є.

Хоча з Березовським і Литвиненком було

зрозуміло. Вони по-чоловічому серйозні супротивники. А що Новодворська для Путіна? З його ядерними ракетами, газом і величезною армією захищених і відполірованих до блиску мізків?

Отож то й є, що коли в мізках штиль і гладь, будь-яка звинувачення як загнана скалка. І ніби не небезпечно, але ніє. Сила Новодворської, яка перебиває ракети і танки, в тому, що вона завжди бачила світ таким, яким він є насправді, і називала речі своїми іменами.

Вона була дзеркалом, у якому кожен «доброчесний» громадянин нової Російської імперії міг побачити своє справжнє обличчя — мурло великодержавного жлоба. Це напружувало.

Люстерко це було маленьке. Не рівня тим кривим дзеркалом кремлівських палаців і холів, своїми відображеннями в яких так звик милуватися Путін. Воно зовсім крихітне — так що його легко було закрити жмутом кремлівських газет. Чи сховати в далеку-далеку шухляду. Що й намагалися робити. Але всі знали, що там, у схованому за сімома замками дзеркалці, варто в нього лише мигцем глянути, відіб'ється все той же імперський монстр.

У новій Росії чимало розумних людей. Просто вони домовилися не дивитися в дзеркала. Всі знають, що навкруги панує брехня, але зайве нагадування про це сприймається важко. У вічній пітьмі краще живеться сліпим.

А Новодворська постійно нагадувала. Тому, коли це крихте люстерко розбилося, в царстві пітьми настало свято...

...Я добре пам'ятаю похмурий грудневий день, коли помер Андрій Сахаров. У червоно-коричневому середовищі панувало похвляння. В одній із консервативних комуністичних газет з'явилася велика стаття, яка зі «стриманим оптимізмом» передікала, що, мовляв, тепер, коли немає людини, яка з намови Америки каламутила воду в нашому суспільстві, Радянський Союз повернеться на правильний шлях.

А нам здавалося, що день ніколи не настає. Що із смертю Сахарова країну поглине пітьма...

Вона, як бачимо, й поглинула. Росію. А Україна через два роки відвоювала собі свободу — сталося те, що передбачав Андрій Дмитрович.

Валерія Іллівна, як і багато російських демократів до неї, не дасть спокою деспоту й після смерті.

А ще вона мріяла отримати українське громадянство. Давайте їй його надамо. У своїх серцях.

Євген ЯКУНОВ

м. Київ

МЕДЖЛІС І ПІД ЗАГРОЗОЮ ЗАБОРОНИ ЗБЕРІГАЄ ВІРНІСТЬ УКРАЇНІ

Незважаючи на репресії відносно Меджлісу кримськотатарського народу, які все посилюються, над його будинком у Сімферополі разом з національним прапором кримських татар досі майорить український. Незважаючи на те, що частина місцевих жителів ставиться до цього край негативно, жовто-блакитний стяг знімати ніхто не збирається.

Водночас в експертному середовищі висловлюються побоювання, якщо російська влада не зможе взяти під контроль Меджліс, то цей орган в майбутньому може опинитися під заборону.

Учасниця кримськотатарського національного руху Зодіє Салієва, яка у квітні цього року поставила на місце український прапор, зірваний з будівлі Меджлісу представниками так званої «кримської самооборони», каже, що і надалі готова обстоювати символ української державності.

«Ми не боїмося... Ми повернулися до Криму і бачимо своє майбутнє разом з Україною, тому однаково дорожимо і цим, і нашим прапором. За цим наша держава, наше майбутнє», — сказала вона сайту «Крим.Реалі».

За словами З. Салієвої, серед кримчан їй зустрічаються ті, хто підтримує таку позицію і висловлює подяку за стійкість кримських татар, проте боїться відкрито говорити про це.

Однак більшість опитаних перехожих висловилися різко проти того, що на будівлі Меджлісу майорить український прапор.

«Я — житель Криму і проти того, що на Меджлісі висить прапор Укра-

їни, тому що вони на одних кажуть «сепаратисти», а самі — такі самі сепаратисти», — сказав сімферопольцев Володимир Ілліч.

Негативна реакція місцевого населення на український прапор аж ніяк не здивувала директора київського Центру близькосхідних досліджень Ігоря Семиволоса.

«Вони і раніше звинувачували кримських татар у сепаратизмі. Це ментальна проблема росіян, тому що вони від самого початку бачили кримських татар як нелояльну групу відносно «русского мира», — зазначив Семиволос у коментарі для «Крим.Реалі».

Експерт також звернув увагу на те, що зараз кримська «влада» намагається взяти під контроль Меджліс, однак, якщо їм не вдасться реалізувати задумане, то вони цілком можуть порушити питання про заборону представницького органу кримських татар, можливо, звинувативши його в екстремістській діяльності.

Розвиток ситуації багато в чому залежатиме від проведення чергової сесії Курултай кримськотатарського народу. Якщо з допомогою, за висловом Семиволоса, «колабораціоністів-зрадників» кримська «влада» зможе провести свої питання і переобрати керівництво, то представницький орган кримських татар опиниться під їхнім контролем. Якщо ж Курултай проведуть у Херсонській області та його делегати підтвердять нинішній курс Меджлісу, то головним завданням кримської «влади» стане заборона всієї системи кримськотатарських органів національного самоврядування.

Зараз будівля Меджлісу — чи не єдина в Криму, на якій майорить прапор України. Питання про те, як довго він там залишатиметься, — відкрите.

Лідер Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров припускає, що самопроголошена влада Криму може ухвалити перші рішення щодо припинення діяльності тих чи інших об'єднань громадян восени.

Як передає кореспондент УНІАН, про це заявив голова Меджлісу під час брифінгу щодо ситуації із дотриманням прав людини у АР Крим. «Те, що місцева влада (Криму), як вона сама себе назвала, робить, це попереджувальні кроки до подій, які можуть бути в кримському суспільстві, і не завжди вони пов'язані з кримськими татарами... Вони поспішають приймати місцеві закони... Я думаю, що восени ми вже будемо мати перші рішення за їхніми законами щодо припинення діяльності тих чи інших об'єднань громадян. Я не хотів би говорити, що вони почнуть з Меджлісу, але з них, як кажуть, станеться, оскільки тоді вони зама-

нуться на міжнародні документи і, насамперед, на Декларацію про права корінних народів», — зазначив він.

Як повідомляв УНІАН, 5 липня Р. Чубарова, який повертався з виїзного засідання Меджлісу в Херсонській області, не пропустили в Крим. У пункті пропуску «Чонгар» так званий прокурор Криму зачитала йому попередження про «екстремістську діяльність».

Меджліс кримськотатарського народу висловлює співчуття близьким і соратникам російського політичного й громадського діяча Валерії Новодворської у зв'язку з її смертю.

«Валерія Новодворська служила для всіх совісних людей прикладом людської стійкості й безкомпромисної боротьби проти зла, несправедливості й лицемірства, що панували в роки СРСР, які тепер так драматично й важко викоринюються народами, що пробудилися, — говориться в співчутті Меджлісу.

Меджліс зазначає, що Новодворська виявляла солідарність і підтримку кримськотатарському народові в боротьбі за його права.

«ВЛАДА» КРИМУ НЕ ЗВІЛЬНЯЄ СИНА ДЖЕМІЛЄВА ПОПРИ РІШЕННЯ ЄВРОСУДУ

Європейський суд з прав людини зобов'язав Росію звільнити сина почесного лідера кримських татар, нардепа Мустафи Джемілева Хайсера. Про це повідомив захисник сина Джемілева Аркадій Бущенко на брифінгу в Києві у середу.

«Оскільки у нас була інформація, що синові Мустафи Джемілева загрожує небезпека, була інформація, яка давала підстави хвилюватися за його життя і здоров'я у зв'язку з діяльністю його батька, ми звернулися до ЄСПЛ із проханням застосувати так звані тимчасові заходи відповідно до 39-го правила регламенту суду. І 10 липня ЄСПЛ надіслав мені повідомлення про те, що таке рішення президента секції, такі тимчасові заходи застосовано. Тобто РФ і Україні дано вказівку забезпечити дотримання конвенції, в тому числі ст. 3, ст. 5, тобто права на свободу і права на захист від жорстокого поводження», — заявив А. Бущенко. Він зазначив, що «влада» пізніше ігнорує це рішення.

Як повідомляв УНІАН, у травні 2013 року Хайсер Джемілев був затриманий у Бахчисараї за підозрою у вбивстві. Пізніше обвинувачення було перекаліфіковано на вбивство через необережність, за побіжний захід змінено, і його відпустили з-під варті.

Після анексії Криму Росія вирішила судити всіх, стосовно кого у Криму було порушено провадження, за своїми законами. Хайсера Джемілева заарештували, йому інкримінують вбивство, викрадення та незаконне зберігання вогнепальної зброї.

«НОВИЙ» КРИМ. ЗАПОВІДНИК ЯНУКОВИЧА

Я вдвляюся в кримські передвиборні списки і намагаюся зрозуміти, що у людей в головах. Причому йдеться не про тих, хто голосуватиме, — від них нічого при складанні цих списків не залежало. І не про тих, за кого голосуватимуть, — тут, загалом, ілюзій жодних. Я про тих, хто там в адміністрації президента Росії опікується півостровом.

Адже зрозуміло ж, що єдине, в чому Крим був солідарний з Майданом, — так це в неприйнятті Януковича. Того самого, який відібрав у півострова 8000 га на ПБК (разом з горою Аю-Даг). Того самого, який приватизував під нове Межигір'я мис Айя. Янукович був, мабуть, єдиним політиком, відносно якого у кримчан не було ілюзій.

Його рейтинг у Криму був класичною підтримкою всупереч — як відповідь колективному Яценюку (або бери вище — Тягнибоку) — на їхні владні амбіції. При цьому навіть ті, хто ставив навпроти його прізвища галочки в бюлетенях, волос знімався в цьому не прагнули. І ось тепер — коли персонального Януковича начебто вже немає, колективний янукович все одно залишився. У кримських передвиборних списках. Перші п'ятірки політпартій виглядають ось так:

«Єдина Росія»: Сергій Аксьонов, Володимир Константинов, Ремзі Льясов, Костянтин Бахарев, Сергій Цеков.
«Справедлива Росія»: Анатолій Гриценко, Ольга Удовіна, Сергій Бейм, Микола Котляревський, экс-мер Алушти Володимир Шербина.

«Родина»: Вадим Колесніченко, Яніна Павленко, Юрій Мешков, Олександр Мельник, Валерій Іванов.

Насправді, ідея рейтингового матеріалу в новому Криму лежить на поверхні. Треба лише підняти підшивки і скласти дайджест порівняно недавніх висловлювань кримських чиновників — про Україну, Росію та незалежність. Нинішні апологети Москви ще кілька місяців тому були прихильниками української державності. Втім, нічого дивного — ці люди те саме, що піпіфакс: не важливо де, головне, щоб у теплі. Згадайте, що говорили нинішні лідери кримського парламенту, як заливисто хвалили экс-президента хлопці з радмі-

ну. Освіжіть у пам'яті всі їхні міркування на тему «українського Криму» — це ж просто клондайк.

І тепер усі вони — у повному складі й без будь-якої суттєвої ротації — знову збережуть свої крісла. Вдвляються в ці обличчя. Вчитайтеся в ці прізвища. Хлопці, вони ж були при Кучмі, при Ющенку, при Януковичі, тепер вони залишилися при Путіні. Перечитайте їхні біографії, вдвляються в партійно-трудова книжки. Дізнайтеся, де живуть їхні сім'ї, з чого вони починали свій бізнес, хто давав гроші на їхні партійні проекти. Вони — плоть від плоті всіх минулих двадцяти років — тих самих, з якими кримчани так мріють сьогодні попрощатися.

Облиште ілюзії. Все, що відбувається в Криму, — це контрреволюція. Вона хороша тим, що залишає на воді найгучніших і дерев'яних. Тих, хто не тоне в будь-яку погоду. Тому що не тоне в принципі.

Втім, ця ситуація навряд чи зміниться в осяжному майбутньому. Московські співрозмовники в дорожніх костюмах зізнавалися, що знають: у Криму при владі сидить кримінал. І я пам'ятаю, як вони говорили, що не можуть поки нічого з цим вдіяти.

«Народного мера» Севастополя Олексія Чалого змінили тільки тому, що він був занадто несистемний для надто системної російської вертикалі. Міг дозволити собі не брати телефон, манкірувати зустрічами з московськими чиновниками, мати свою власну думку з різних питань. Власне, тому його й відправили у політичний відбій, змінивши на экс-вице-адмірала ЧФ Сергія Меньяйла. Але для Севастополя вихідць з Північної Осетії не сприймається як варяг, якщо в його послужному списку стоїть ЧФ: вихідць з флоту тут не сприймаються як «чужинці». А в Сімферополі — сприймаються.

У Кремля в іншому Криму просто немає кадрової лави запасних. До того ж російські чиновники унікатимуть призначення в Крим — щоб не потрапити під санкції. При цьому місцевий партгоспактив не витримує жодної критики, а рівень корупції в Криму перевищує навіть той, що прийнятий у

Тут мало бути (чи ще й буде?) «кримське Межигір'я» Януковича

самій Росії. На півострові заведено красти не з прибутків, а зі збитків.

І нова реальність Криму буде цей статус-кво лише консервувати. Озирається: кримські залізничні не стали частиною РЗ. «Чорноморнафтогаз» не увійшов до складу «Газпрому». Кримську пошту не ризикнула забрати собі «Пошта Росії». Знаєте чому? Тому що всі бояться санкцій. Тому що Росія вплетена, як бісер, у світову фенецьку. Тому що на наступний день після заборони на іноземне програмне забезпечення, що вийшло на IPO, компанія МТС закінчиться. Так само, як і РЗ. Так само, як і все інше.

І точно така сама доля чекає кримську політику. Тому що це відтепер резервація. Не тільки комерційна, а й політична. Будь-хто розумний і амбіційний, хто розглядає держслужбу як трамплін, не піде працювати в регіон, який ставить чорну мітку на біографії. Тому що суперечливий правовий статус півострова нікуди не дінеться. Тому що система, яка виросла тут, створювалася півтора десятиліття. Тому що багато з Криму поїхали, а ті, хто залишився, діляться на тих, хто погребує, і тих, хто не гидує нічим.

І саме тому на найближчих виборах Крим приречений вибирати все того ж безсмертного януковича. Який з маленької літери і в одне слово. Бо інституційний.

Павло КАЗАРІН, кримський оглядач («Крим.Реалії»)

ЯК КРИМЧАНИ СТАЮТЬ «НЕВИЇЗНИМИ»

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Дію закону «Про окуповані території» перевірила на собі мешканка півострова Наталія Єгорова, коли вирішила разом з 15-річним сином вирушити у відпустку до Туреччини. Батько дитини, з котрим жінка не живе, дав згоду на таку поїздку свого сина. Питання необхідно було офіційно завіриту у нотаріуса. Такого знайшли в Криму, оскільки батько принципово відмовлявся їхати на материк.

«Коли постало питання про нашу поїздку за кордон, ми зателефонували на гарячу лінію Державної прикордонної служби України і поцікавилися, чи можемо ми оформити згоду батька на вивезення дитини в Криму, оскільки він категорично не бажає виїжджати за межі півострова. Нам сказали, що це можна зробити, якщо дозволить оформлений на українському бланку», — розповідає Н. Єгорова.

Такий документ у сімферопольського нотаріуса їй вдалося отримати. На бланку справді стоїть печатка «Автономна Республіка Крим, м. Сімферополь». Кримські нотаріуси зараз мають право працювати зі своїми печатками, отриманими ще при «каденції» України.

Однак цей документ так і не став для сина пані Наталі «зеленим світлом» для поїздки за межі країни. Прикордонники в київському аеропорту «Бориспіль» відмовилися випустити їх з території України, посилаючись на нібито нелегітимність показаного документа. «У Борисполі в нас забрали документи

на паспортному контролі. Ми чекали 1,5 години, поки нам дадуть якусь відповідь. А потім повідомили, що не можуть нас випустити, оскільки на підставі закону «Про окуповані території», всі документи, оформлені в Криму, вважаються недійсними», — розповіла Наталія Єгорова «Крим.Реалії».

Після цього їй разом із сином довелося залишити аеропорт, втративши гроші, сплачені за квитки на літак і тур до Туреччини. «Я не розумію, чому нас не випустили. Ми всі питання задала гідь погоджували з українськими прикордонниками. Якщо документи, оформлені в Криму, вважаються недійсними, отже, моя дитина до свого повноліття є невізною!» — обурюється жінка.

У Держприкордонслужбі України сайту «Крим.Реалії» не змогли прокоментувати цю історію, порадивши звернутися до них з інформаційним запитом.

Водночас відома правозахисниця, юрист мережі правових приймалень Криму Альона Лунева зазначає, що мотивація прикордонників щодо нелегітимності всіх документів, оформлених у Криму, не відповідає українському законодавству. «Я не чула, щоб будь-якими законами чи підзаконними актами заборонялася або визнавалася нелегітимною діяльність нотаріусів у Криму. Я ще могла б зрозуміти, якби нотаріальний документ був визнаний нелегітимним, тому що на його бланку значилося б: «Крим, Росія». Але якщо нотаріус працює за тими самими

документами, які він отримав ще тоді, коли Крим перебував під контролем України, то законних підстав не визнавати такі документи на материк немає», — зазначає вона.

Якщо звернутися до статті 9-ї закону про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованих територіях, там є чітке формулювання щодо органів і документів території Криму. «Будь-які органи, їхні посадові особи на тимчасово окупованій території та їхня діяльність вважаються незаконними, якщо вони створені, обрані та призначені в спосіб, не передбачений законом», — сказано в ній. І, відповідно, будь-який акт (рішення, документ), виданий такими органами, є недійсним і не має правових наслідків.

Чому українські прикордонники вирішили, що нотаріус, який видав документ Наталії Єгоровій, призначений на свою посаду незаконно, і, відповідно, його документ слід вважати недійсним, — загадка.

Альона Лунева стверджує, що про такий випадок чує вперше. «До мене з такими проблемами ще не зверталися. Але випадок — цікавий з точки зору застосування норми закону «Про правовий режим на тимчасово окупованих територіях». Крім того, які документи вважати нелегітимними — також незрозуміло, яку країну призначення кримським нотаріусам вказувати в нотаріальних документах? Адже й Криму як російського округу не існує офіційно, і офіційного

державного кордону між Кримом і Україною теж немає», — говорить правозахисниця.

Єдиним правильним рішенням для кримчан зараз, за її словами, є оформлення всіх документів на материк. Такий спосіб напевне позбавить від неприємних несподіванок.

Наразі Наталія Єгорова спілкується з юристами, щоб спробувати відшкодувати моральні та матеріальні витрати, яких вони з сином зазнали в результаті зірваної поїздки. Турфірма, в якій жінка придбала путівку, відмовляється відшкодувати її вартість. «Син дуже непокоїться з цього приводу, вважає, що ми через нього не змогли поїхати, і в усьому звинувачує себе. Те, що сталося, позначилося на його моральному стані. Також ми зазнали матеріальних витрат. Лише квитки до Києва, Туреччини і назад коштували нам 21 тисячу гривень. Плюс наші витрати на переїзд із Криму до Києва», — розповіла жінка в коментарі для «Крим.Реалії».

Особливого відтінку ця історія набуває, якщо звернути увагу на ще одну норму в законі «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованих територіях». Вона свідчить, що Україна «всіма можливими способами сприятиме стягненню матеріальної і моральної шкоди з Російської Федерації». Однак чи зможе вона сама відшкодувати такі збитки своїм громадянам?

Вікторія ВЕСЕЛОВА

КРИМ СТАВ ДЛЯ РОСІЇ НАЙДОРОЖЧИМ РЕГІОНОМ

Крим і Севастополь отримуватимуть з федерального бюджету РФ одні з найбільших дотацій на збалансованість бюджетів щорічно протягом 2015-2017 років. Про це з посиланням на попередні розрахунки Міністерства фінансів РФ повідомляє газета «Ведомости». У 2015 році дотація повинна скласти 50,9 мільярдів рублів, у 2016 році — 52,7 млрд., в 2017-му — 54,7 млрд.

«Цільового призначення дотація не має, тобто влада Криму і Севастополя зможе витратити гроші на власний розсуд. По суті, це витрати на утримання Криму», — пише видання.

За розміром дотації на збалансованість бюджету Крим і Севастополь стануть одними з лідерів, вказує аналітик Standard & Poog's Карен Вартапетов. У 2014 році найбільшу дотацію отримали республіки Якутія (51,4 млрд.) і Дагестан (43,2 млрд.), а також Камчатський край (31,7 млрд.).

Дотацією на збалансованість витрати на утримання українських регіонів у РФ не обмежаться. У затверджених урядом Росії бюджетних проектуваннях закладено ще приблизно по 35-40 мільярдів рублів щорічних неінвестиційних витрат на Крим. Так само бою і цього року: Крим і Севастополь отримали 55 мільярдів рублів на збалансованість власних бюджетів, а ще приблизно 100 мільярдів — на територіальні органи влади, виплату пенсій, соцдопомог тощо.

«Всі ці гроші виділялися з антикризового фонду уряду на поточний рік — його розмір склав 343,9 мільярдів рублів, ці гроші були отримані в тому числі від заморожування на 2014 рік накопичувальної частини пенсій», — пише газета.

Крім витрат на утримання Криму будуть потрібні ще й гроші на розвиток. Міністерство Цільової програми з витратами по 100 мільярдів рублів у найближчі три роки.

РОСІЙСЬКІ КОМПАНІЇ

«ПРИЄДНАЛИ» КРИМ ДО КРАСНОДАРА

Анексія Криму Росією найбільш негативно позначилася на приватному секторі — незрозумілий статус півострова може змусити багатьох підприємців покинути Крим. Про це пише журнал «Новое Время» у статті «Полунах полуостров».

Внаслідок окупації для бюджетників і пенсіонерів виплати зросли майже удвічі в переводі на українські гроші. Наприклад, зарплата лікаря становить 5,2-5,8 тисячі гривень — майже удвічі більше, ніж в Україні. Втім, це підвищення значною мірою нівелюється постійним зростанням цін на продукти.

Водночас доходи кримських підприємців і працівників приватних компаній не виростили. Вони вважають, що програли через окупацію. За оцінками колишнього міністра курортів і туризму Криму Олександра Лієва, разом з переселенцями з Донбасу і прибулими російськими чиновниками у Крим приїхали близько 350-400 тисяч людей. У 2013 році кількість туристів досягла 6 мільйонів. Але провал курортного сезону — це тільки частина всіх проблем бізнесу.

Приватний підприємець Олексій Докшин розповідає, що за чотири місяці окупації в Криму не з'явилося серйозного російського бізнесу. Нечисленні російські банки, що зайшли в Крим, займають місця в четвертій сотні загальноросійського рейтингу і для операцій на півострові йдуть на підміну печатки: ставлять печатку краснодарського відділення. Кредити нові банки не видають через високі ризики.

Про перетворення Криму на «сіру зону» свідчать дебюти великих російських компаній. Оператор мобільного зв'язку МТС на початку окупації продав свої картки без логотипу. Зараз логотип вже з'явився, але регіонію поширення, як зазначено на упаковці, є Краснодарський край. Точно так само виглядає ситуація з продажем автомобілів. Ввезення іномарок в Крим офіційно припинено, але автосалони продовжують продавати машини, оформляючи їх, як придбані в Краснодарі.

Серйозні проблеми окупація принесла фермерам. Гроші від сільського господарства становили значну частину доходу півострова. Вирощені в кримському степу зернові продавалися переважно в порти Миколаєва. «Раніше до нас приїжджали трейдери і повністю все скуповували», — говорить Володимир, який живе в Роздольненському районі. — А тепер нікого і немає. Приїжджали хлопці з Краснодару і пропонували продати зерно по 40 коп. за центнер, але це дуже мало і не окупає витрат». Витрати ж істотно зросли: ціна прибирання гектара збільшилася з 250 грн. до 400 грн., а земельний податок — з 240 грн. до 760 грн. за пай. Враховуючи такий стан справ, Володимир збирається переїжджати на материк...

США ЗАКЛИКАЮТЬ МІЖНАРОДНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ ІХАТИ ДО КРИМУ

США закликали Спеціальну моніторингову місію ОБСЄ (СММ) розпочати ґрунтовну роботу в Криму зі спостереження за правами меншин та звернулися до Росії, щоб вона забезпечила міжнародним спостерігачам безперешкодний доступ на окупованому нею півострові. Про це йдеться в повідомленні Державного департаменту США, передає власний кореспондент «Українформу».

«Крим є невід'ємною частиною України та підпадає під спостереження Спеціальної моніторингової місії, тим більше, що повідомлення про порушення продовжують надходити», — цитує Держдеп звернення глави місії США при ОБСЄ посла Даниєля Байєра до Постійної ради організації у Відні.

«Ми закликаємо Спеціальну моніторингову місію зустрітися з кримськими татарами та представниками інших народів, які покинули Крим, щоб краще зрозуміти загрози для груп меншин на півострові», — наголосив Байєр. Він також закликав Росію «як державу, що окупувала Крим» забезпечити доступ представникам СММ у Криму, щоб вони могли повідомляти про всі факти на місцях. «Ми не приймаємо незаконної спроби анексії Криму та закликаємо Росію припинити її», — підкреслив Байєр.

Іншим важливим компонентом безпеки, на переконання представника США, є припинення поставок зброї та бойовиків через російсько-український кордон з боку РФ. «Таким чином, ми закликаємо Росію виконувати зобов'язання, які вона взяла на себе 2 липня після зустрічі глав МЗС чотирьох країн щодо запрошення ОБСЄ для контролю за її кордоном з Україною», — наголосив посол Байєр.

Євген СВЕРСТЮК:

ПУТІН ЗАЗНАВ ПОРАЗКИ, ВІН ЗАБРЕХАВСЯ...

Україна переживає у цей час гігантське суспільне випробування на міцність. І боротьба з авторитарним режимом, і перемога революції Майдану, доповнена фактично здавна відомою історичною схемою іноземної інтервенції, — все це є одним із закономірних класичних поворотів історії, котрі ставали іспитом чи не для всіх народів у тій же Європі. Все це вкупі і означає надзвичайно відповідальне випробування для свободи та незалежності українців, яке треба з гідністю пройти.

Ясно, що відкрита лютя та ненависть до незалежної України з боку спадкоємців «менеджера Сталіна» у Кремлі означає одне: ця неприхована агресія є лише ознакою слабкості так званого «старшого брата», і вона приречена від самого початку на поразку. Старі радянські сили, котрі відходять у небуття, раптом конвульсивно спробували реалізувати чи не свій останній шанс із метою повернення у минуле. Але всім зрозуміло, що це лише конвульсія колючої системи насилля, яка болоча для світу, особливо для України, але її необхідно пережити, що інтервенцію конвульсивної, вмираючої вже сили, і рухатися далі по шляху свободи.

Про безпеку, які таїть у собі такий етап розвитку історії для України, ми розмовляли у нашій програмі з відомим українським громадським діячем, учасником ініціативи «Першого грудня», філософом, колишнім радянським дисидентом, в'язнем сумління Євгеном Свєрстюком. Насамперед, він охарактеризував нам головні особливості перебігу подій в Україні, починаючи з осені минулого року і до сьогодні.

— Видиму частину подій ми, звичайно, характеризуємо в пресі, невидиму більше переживаємо і відчуваємо її, можливо, так би мовити, інтуїтивно. Цілком ясно, що видима частина подій несподівано повернулася, я би сказав, у дуже добрий бік, бо для нас головним бар'єром був кримінальний режим, який дуже міцно закоринився і який дуже міцно об'єднався з російським, також кримінальним по суті своїй. І раптом цей режим в Україні падає, скандально падає. І той народ, який здався нам всім обезсиленним, не організованим, раптом набирає сили і скидає оцю кримінальну, тимчасову камарилью, чим великою мірою розчищає собі свою властиву, справжню дорогу до свободи. І це, на мою думку, дуже фортунний поворот історії.

Але ми схильні переживати труднощі, ми схильні переживати болі сучасної доби, сучасного моменту та схильні надавати їм занадто великого значення. Ясно, що це цілком відома схема, що слідом за революцією йде національне укріплення, а за ним відразу ж іноземна інтервенція. Це ніби класична схема. І воно, власне, так відбувається у нас, за цією схемою. Революція була, я сказав би, дуже достойною. Вона й називається Революцією Гідності. Другий важливий момент — національне і релігійне пробудження стало фантастичним. Ми цього не очікували. Особливо ми не очікували, що таку велику роль у цих подіях відіграє релігія, релігійний дух народу. Фактично він проявляється і у виконанні того гімну — «Ще не вмерла...», який нарешті доходить до серця народу.

І нарешті, ми маємо третій етап — інтервенцію. На жаль, інтервенція — це дуже деструктивне начало, це дуже brutальна сила. У даному разі, окрім всього іншого, це сила віджилої епохи, це маніяк з цвинтаря совєтської імперії. Всі їхні методи, як дві краплі води нагадують те, що вони робили під час

завоювання Західної України, Балтики й інших країн. І ті методи, та brutальність, і той принцип насильства, і та безвідповідальність. Ясно, що це багатьох людей жахає, і ясно, що воно діє всіма силами залякування. Але, разом з тим, оце залякування є духовно імпотентним. Воно є безперспективним. За цією силою є більше відчаю, ніж справді сили, тупої злості, мовляв, «ето есть наш последний і решительный бой», і я думаю, що і «последнее поражение».

— Мабуть, ці події — це дуже важливий шанс для всіх українців, історична нагода, битва, війна, в якій вони могли б самоутвердитися?

— Я думаю, що це нам послано як випробування, як іспит на самоствердження. І це самоствердження відбувається на всіх рівнях. Не випадково при поганому озброєнні, при поганій підготовці дух наших захисників дуже високий. Є, правда, прикрий момент, що їхня зброя, зброя дезінформації, фальшивих митів Кремля, зброя позавчорашня, зужита, загнана все ж пускається в хід, і, очевидно, це її останній шанс. Не може брехня, нанизана на брехню, створити щось. Чи є тут щось нове? Якщо підійти аналітично до зброї Путіна і зброї Сталіна — то це одне й те ж саме.

— Ну недарма ж Путін назвав Сталіна «добрим менеджером»?

— Так, звичайно, він (Путін) також хоче бути «добрим менеджером». Отже, чому те саме? Справа у тому, що Сталін ніколи не цікавився справжньою реальністю, щоб назвати її відповідним словом. Він навіть не цікавився подіями на якомусь відтинку фронту, він не цікавився правдою подій. І це характерно для більшовицького способу мислення. Для них важливіше було запустити примітивну брехню, якусь абсолютно абсурдну, в яку повірять і яка придатна для їхньої агітації. Я ж кажу, що доходило до того, що на якомусь відтинку фронту люди виявляли справжній, нечуваний героїзм, сміливість,

але цьому не надавали згори значення, а посилали кореспондента газети «Красная Звезда» з відповідними інструкціями і той складав дешеву байку, героїчну, чи про панфіловців, чи щось таке інше. І все, а істина не має жодного значення. Таким чином, міфи Сталіна мали пропагандистський успіх. Ця війна не була ніякою вітчизняною, яка вітчизняна, коли мільйонні армії здаються в полон, мільйони одягають ворожу уніформу проти Сталіна? Яка ж це вітчизняна війна? Але пушено у хід, що вітчизняна, і спробуй скажи, що не так.

Таким чином плодилися насильно контрольовані міти. Вони мали успіх, і я думаю, що поразка нинішнього режиму й совєтського, і постсовєтського режиму Путіна в тому, що він не має належного озвучення у світі. Він всюди викритий, він як пац, котрий забрехався. І ніхто йому не вірить. Я думаю, що тим людям, які схильні абсолютизувати лихо даної хвилини, лихо даного часу у нас, треба зрозуміти, що проти Путіна світло світу, коли він з його шизофренічним чи маніакальним «драгном» на Україну, з його брехнею просто засвітився. Він зрозумілий, його ніхто не підхопить. Нині немає тієї колосальної совєтської агентури на Заході, у світі, і тієї кон'юнктури, яка підтримує переможа. Тому це необхідно осмислити, осмислити як вже його поразку. І ця сила тримається лише на певних реальних факторах тимчасового характеру.

— Пане Свєрстюк, а от як в умовах нинішніх, коли триває війна, інтервенція, як Ви кажете, реформувати Україну, уникнути спокуси концентрації влади, йти саме європейським шляхом?

— Звичайно, є дуже багато ризиків і є дуже багато несподіваних загострень. Але Ви знаєте, що вони дрімали й раніше. Ми мали кримінального президента, а чому, ну як міг бути в країні президент-кримінал? Він був «данецький», він був «наш», як вони кажуть. Ми вже тоді мали справу з іншою психікою, з іншою ментальністю. І вона була ворожою культурі, і вона була ворожою українству. А нині це всевилізно на поверхню. Ну очевидно, має бути хірургічне лікування у даній

ситуації. Бо так його, це мислення, використовували всі, кому не лінь. Схід, Україна, Схід і Захід... це все підживлювалось, замість того, щоб інтегрувати культурно Схід і Захід, то, навпаки, розігрували це. А нині багатьом це буде занадто дорого коштувати. Тобто це вже коштує життя багатьох людей. І ще буде витрачено багато коштів, змушено покладено на те, щоб той схід підняти до якогось елементарного рівня інформації і культури. Це дуже важко при тій величезній бідності, і моральній, і матеріальній, яка там панує.

— Але все-таки, як це не парадоксально, все ж події показують, що там люди прозрівають набагато скоріше, ніж це могло бути у нібито спокійних умовах.

— Так, звичайно, і я думаю, що тільки у таких умовах, бойових, небезпечних, військових, де є багато експериментів, де є багато несподіванок, які приводять до свідомості, до тямі, — лише у таких умовах і може бути прозрівання. Бо якщо говорити про агітацію, то люди не вірять в неї, часто не розрізняючи агітації та правдивої інформації, коли звикли до того, що постійно брешуть. І ті, і ті, мовляв, брешуть. То якраз на тлі такої жорсткої реальності люди мають прокидатися і приходити до тямі.

— Що Ви думаєте про загрозу відкритої агресії режиму Путіна проти України, коли він може конвульсивно, у страху від можливої втрати влади, піти на відкритий війну?

— Ви знаєте, розігрування різних варіантів і демонізація Путіна — це справа журналістів. Це — їхнє поле, їхній хліб... І я думаю, що занадто багато його цитують, занадто багато думають про нього і занадто слабо оцінюють насправді дуже невеликий його інтелектуальний і ще менший моральний потенціал. Чи може Путін розв'язати світову війну, чи ще більшу війну — це є питання для психіатра. Звичайно, тут можна прикинути різні варіанти розвитку такої незрівноваженої психіки, але цілком ясно, що це не є здорова психіка. Це не є психіка державного керівника. А якщо говорити про розв'язування ще й світової війни, то він у цьому зацікавлений. Справа у тому, що він вже виклав усі козирі. Але є ще один, атомний козир, і він дірає у чорному ящику. І цей шизофренік вирішив і ним також пограти. Пограти на слабких нервах. От і це є, власне кажучи, відповідь на Ваше запитання.

— Пане Свєрстюк, от від влади нинішньої в Україні чимало людей очікували більш рішучих кроків. Чи нова влада мусила б діяти значно скоріше на шляху позитивних змін?

— Якщо говорити про нинішню владу, то у мене немає достатніх знань, щоб судити про вагомість різних діючих осіб у владі. Але те, в яких умовах з'явився новий президент і в який спосіб він розв'язує питання, то мені здається, що це дуже достойно для України. Я думаю, що це дуже достойна фігура. Я думаю, що народ не помилюся, коли виявив йому такий ранг довіри.

Василь ЗІГІАЛОВ

(Радіо «Свобода»)

БРЕХНЯ

ПО-МОСКОВСЬКИ

А БЫЛ ЛИ МАЛЬЧИК?

РОСІЙСЬКИЙ ОПОЗИЦІОНЕР ЗАКЛИКАВ СУДИТИ «ПЕРВЫЙ КАНАЛ» ЗА БРЕХНЮ ПІСЛЯ СЮЖЕТУ ПРО НІБИТО РОЗП'ЯТОГО ВІЙСЬКОВИМИ У СЛОВ'ЯНСЬКУ ХЛОПЧИКА

12 липня, увечері, російський «Первый канал» випустив в ефір новину під назвою «Біженка зі Слов'янська згадує, як при ній стратили маленького сина і дружину ополченця». У відповідь на надзвичайно цинічну дезінформацію провідного телеканалу російський опозиціонер Олексій Навальний закликав судити її авторів. Про це він пише у своєму блозі на сайті navalny.com.

У своєму сюжеті російський «Первый канал» повідомляє: «Жінка назвалася Галиною зі Слов'янська, матір'ю чотирьох дітей, уродженкою Західної України, де невдоволення родичів викликало те, що її чоловік пішов в ополчення. Розмова з Галиною залишила тяжкі відчуття. Розум відмовляється зрозуміти, як таке взагалі можливо в наші дні в центрі Європи. Серце не вірить, що таке взагалі можливо».

Далі російський телеканал подає синхрон так званої Галини Пишняк: «Центр міста. Площа Леніна. Наш міськвиконком — це єдина площа, куди можна зігнати всіх людей. На площі зібрали жінок, тому що мужиків більше немає. Жінки, дівчата, старі. І це називається пока-

зова страта. Взяти дитину ворожого генерала і благополучно повернувся до своїх». Вимагати від воєнізованих структур давати правдиву інформацію також наївно, як і пропонувати їм — «ви стріляйте, але так, щоб не вбило». Але всьому є межа», — написав опозиціонер.

«Чокнуті збоченці. Вони зовсім там хворі, щоб придумувати таке? Навіть якщо просто використовують у своїх цілях божевільну жінку — це нічого не змінює. За таке реально треба судити. Люди, які подібне влаштовують, небезпечні для суспільства, і те, що вони роблять, — справжнісінький кримінальний злочин», — впертий Олексій Навальний.

Інший російський опозиціонер Борис Немцов написав у Facebook, що прокремлівські пропагандисти перевершують Геббельса: «Що повинен відчувати довірливий телеглядач, якому 1-й канал ТБ повідомляє, що українські карателі розп'яли трирічного хлопчика на площі в Слов'янську, його маму прив'язали до танка і возили по місту поранену і всю в крові? Правильно, люту ненависть і бажання помститися україн-

ським фашистам. Думка про те, що все, показане Ернстом, — жаклива, нечувана брехня, приходиться в голову не кожному. Здогадатися, що раз страта була в присутності маси людей, і обов'язково повинні бути відео- або фотодокази (мобільники є майже у всіх), може не кожен. Їх (доказів) у Ернста і не було, а було інтерв'ю з біженкою без всякого відеореєстру. Ті, у кого є бойовий досвід і віра, що по ТБ брехати не будуть, ідуть в Донецьк і воюють там з карателями. Багато гинуть... Це і є мета нечуваної підлої брехні. Мобілізація наївних людей на війну з Україною. Головне — не дати українцям спокійно і мирно жити, не дати їм успішно розвиватися. І заради цієї мети покидьки з Кремля і «Першого каналу» готові перевершити Геббельса. І вже перевершують».

Водночас український журналіст, колишній редактор газети «Окно» (місто Дружківка Донецької області) Сергій Базанов написав у Facebook у коментарі до допису Бориса Немцова: «У Слов'янську немає площі Леніна... Центральна площа, на якій знаходиться міськвиконком, називається Жовтневої Революції. Ну і діаметр її — не кілометр... І мова у тітці не місцеве. Я родом з тих місць, прожив 40 років у Дружківці... Це навіть не суржик, а якась підробка... А взагалі, маячня звичайно!».

РОСІЯНЕ ОБ УКРАЇНУ: И ГДЕ ФАШИЗМ?

Єсть у революції начало, нет у революции конца. В начале июля активисты Майдана заблокировали Верховную Раду Украины и не дали своим народным избранникам покинуть здание, пока те не приняли решение работать без каникул. Когда идет война, не до отдыха — решил народ, и его послушали. Милиция и спецхрана лишь наблюдали за волеизъявлением народа, не вмешиваясь. Случай беспрецедентный в европейском парламентаризме. Украина — исключение из всех правил. Если кто-то считает, что в Украине произошла простая «рокировка» олигархов и место одного олигарха в кресле президента занял другой, то он сильно ошибается. Страной управляют президент и парламент, но правит в ней народ.

Абсолютное большинство публикаций об Украине посвящены ее восточным регионам, войне, но почти ничего не пишут о Киеве или Западной Украине. А зря: именно в столице Украины можно понять, сколь сильна эта страна, можно понять,

что у России нет никаких шансов победить в военной авантюре против недавнего дружественного соседа. То, что происходит сейчас во взаимоотношениях между Москвой и Киевом, описал Николай Гоголь в «Повести о том, как поспорил Иван Иванович с Иваном Никифоровичем». Все началось, казалось бы, из-за «пустяка» — ну, подумаешь, Ассоциативный договор с ЕС, — а закончилось (или, вернее, еще не закончилось) настоящей войной.

Как вы должны относиться к тому, кто пришел в ваш дом и начал грабить и убивать? Именно так поступила Россия по отношению к Украине.

(Продовження на 8-й стор.)

«Я БИ ВОЛІЛА БУТИ УКРАЇНКОЮ В КРИМУ, А НЕ У ЛЬВОВІ...»,

або ХТО ЗАХИСТИТЬ ПРАВА ПРОУКРАЇНСЬКИХ СЛОВ'ЯН КРИМУ?

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.)

Відчуваю себе українкою, але до Львова я виїхала не з власної волі, а вимушено. Свого життя без Криму я не уявляю. Мені подобається Львів, але я б воліла бути українкою в Криму, а не у Львові. Найрідніша земля там, де народився. Мальовничі гори, безмежне синє море, чайки — мені цього в Галичині дуже не вистачає... Коли ми звільнимо Крим, — а це рано чи пізно станеться, — я неодмінно повернуся на землю моїх батьків, землю мого дитинства, землю, на якій знову зможу почуватися українкою.

ПРОУКРАЇНСЬКА СИБІРЯЧКА

Не можемо оминати тему ЗМІ і неймовірної зомбованості сучасного російського електорату. Але Люба заперечує, що ця зомбованість має тотальний характер:

— Багато росіян підтримують Путіна, але не треба забувати про ту категорію росіян, які на нашому боці. Моя знайома мені написала: «Збиралася цього літа об'їхати на велосипеді гірську частину Криму, але, мабуть, не поїду. Бо я збиралася їхати в український Крим. А так... мені не цікаво. Бо у мене багато друзів у Криму, і коли вони кажуть, що їх загарбали силою, порушили усталений спосіб життя, то я вважаю своїм обов'язком виявити солідарність з українцями і Україною...».

До речі, ця сибірячка була у Львові, вона в захваті від цього міста! Мені дуже хочеться, щоб вона знову кілька місяців пожила у столиці Галичини, варто організувати для неї спеціальну програму. Хочу наголосити на тому, що іноземці та вихідці з країн СНД (скажімо, білоруси, грузини, вірмени) зовсім не відчують себе тут чужими, бо львів'яни гостинні, толерантні, дуже культурні. Тут кожен гість почуватиметься, як риба у воді.

МІЛІЦІЯ ВІД ПОЧАТКУ БУЛА НА ІНШОМУ БОЦІ...

На моє запитання — чому ж така велика кількість кримчан підтримала анексію Криму, і чому відносно слабкими були проукраїнські сили, Люба відповіла так:

— У людей були різні позиції. Проукраїнських громадян ніхто не прагнув згуртувати упродовж 23-х років. Більше уваги було кримським татарам. Тому проукраїнських активістів легше було нейтралізувати або ж «витиснути» з півострова. Проросійські діячі і до анексії півострова мали повну свободу дій. Скажімо, в квітні 2012 року наш викладач з політології облив брудом і гімн український, і герб, і по мові державній пройшовся... Це

було можливим тому, що в Криму не було проукраїнської влади. А не було тому, що і в Києві влада була недостатньо проукраїнською. Тому всі 23 роки незалежності можна було безперешкодно нав'язувати громадянам АРК (зокрема і студентам) ідеї «руського мира». А українство було в пригніченому стані. Тож не дивно, що і кримська міліція від самого початку анексії була не на українському боці, бо інтуїтивно відчувала, хто переможе і хто буде ними керувати... Клімат на півострові був такий, що в міліцію йшли не з патріотичних міркувань, а заради грошей. Те ж саме можна сказати і стосовно проку-

ПОГАНО, ЩО НЕМА ПРОВАХІВ ПРАВА ПРОУКРАЇНСЬКИХ РОСІЯН В КРИМУ

Говоримо про те, що коли Крим повернеться до лона України, то вочевидь доцільно буде відновити кримськотатарську автономію. Як у цій автономії житиметься слов'янам? Люба Калмакова відповідає:

— Важливо, щоб був витриманий баланс інтересів. Ми бачимо, що інтереси кримських татар представляє Меджліс. Він їх захищає і якимось розробляє стратегію виживання. Але невідомо, хто представляє інші нації? Хто представляє етнічних українців у Криму? От щоб була людина і займалася пробле-

мовляв, ми будемо домінувати, бо маємо на це законне історичне право, ну а ви там... розбирайтеся між собою. Це також не вихід. Якщо вони хочуть мати більше прав, то й обов'язків у них повинно бути набагато більше. Якби цієї логіки вони дотримувалися усі попередні роки, то й ставлення до них було б набагато кращим. Ви ж розумієте — анексія Криму була суттєво полегшена саме завдяки антитатарським поглядам значної частини кримчан. Вони вважали, що Україна проводить занадто протатарську політику. А ось Росія, на їхню думку, кримських татар «поставить на місце»... Подібні погляди не взяли-

Любов Калмакова (у центрі) — учасниця Різдвяного вертепу біля храму св. Володимира та Ольги Української православної церкви Київського патріархату у Сімферополі

ратури. Кожен сподівався отримати свій бонус.

Кримські татари були непогано мобілізовані, але не завжди підтримували мітинги проукраїнських слов'ян. Їм нічого не вартувало організувати 5-6 тисяч мітингувальників нам у підтримку, але робили вони це чомусь рідко...

Пенсіонерів купили більшою пенсією. Їх і до анексії обробляли. Так само вони і назад можуть перемертнути, але для цього треба спочатку розчаруватися в Росії. Думаю, за цим діло не стане.

КРУГОВУ ОБОРОНУ ТРИМАЄ... БРЕХНЯ

— Звичайно, Росія не хоче віддавати Крим. І тому намагається повернути на свій бік якомога більше населення. Тому російські ЗМІ багато брешуть, спотворюють інформацію. Бачила по РТР передачу про Степана Бандеру. Дізналася з неї, що лідер українських націоналістів... бив свою вагітну дружину, а ще бігав за кожною спідницею. Говорилося і про те, що українців змалечку вчать вбивати москалів. Це я чула на власні вуха! Від ЗМІ багато залежить. Якщо закрити зомбуючі канали, то відновити справедливість буде набагато легше.

мами українців... А до кого звертатися мені, етнічній росіянці? Права російського комуністичного населення захищені відповідним чином, це так. Але ж я народилася в українському Криму, тому хочу знати справжню, а не вигадану історію. Адже росіяни у США виховують як американських патріотів. А в Італії, Франції — як італійських і французьких відповідно... І це природно! Ніхто не приходить у чужий будинок зі своїм статутом. Тому хотілося б мати в Криму відповідну проукраїнську структуру і відповідне проукраїнське середовище. Вважаю, що нинішня ситуація є неприродною і тимчасовою.

КРИМСЬКОТАТАРСЬКА РЕСПУБЛІКА ЗАХИСТИТЬ СЛОВ'ЯН?

— А може, саме кримськотатарська автономія була б порятунком для проукраїнських людей Криму? Може, ця республіка була б м'якшою, демократичною, ніж стабільно проросійська АРК? Не кажу вже про нинішній Крим...

— За своєю суттю це може бути така ж псевдodemократична республіка, як і нинішня путінська. Поки що кримські татари демонструють, що вони не враховують інтереси людей інших національностей.

з нічого, не виникли на голому місці. Звичайно, була антитатарська пропаганда, але були й підстави. Є цілком адекватні і демократично налаштовані кримські татари, але у багатьох є почуття національної виключності. Це не на користь кримськотатарській справі, не на користь демократії.

ЗАКОН ПРО ТРИ ОФІЦІЙНІ МОВИ ПОВИНЕН ВИКОНУВАТИСЯ

— На жаль, багато українців покинуло Крим. Наша соціальна база зменшується... І якщо не українці, а кримські татари масово переселяться... ну, хоча б ту ж «Кримську світлицю», то

Любов Калмакова, організатор конкурсу на «Найкращу вишиванку», інформаційним партнером якого була «Кримська світлиця», вручає нагороди «найвишиванішій кримській родині» — Володимир та Богданчику Прутулам

це буде неабияка допомога. Нам все одно, в який спосіб газета буде врятована. А на їхню прихильність ми маємо право розраховувати, бо газета ніколи не дистанціювалася від кримськотатарської проблематики.

— Навряд чи вони будуть масово її передплатувати. Досі вони були зосереджені виключно на своїх справах. Автім... дай, Боже, щоб віднині було по-іншому. Щоб кримські татари взяли на озброєння ідеальну тактику: вони — за вільний, демократичний і толерантний Крим. І самі йшли в авангарді! Тоді шанси повернення Криму зростають. А поки що... Розумієте, впродовж останніх 23 років у нас не виникло серйозних національних конфліктів у Криму. Ми навчилися бути толерантними. Взагалі, українці — толерантна нація за своїм менталітетом. Але тепер путінські програми з зомбування будуть нас налаштовувати одне проти одного. Кримчани вже зайняли позицію: або вони з Росією, або з Україною. Але завдяки активній пар-компанії кримських татар, що Крим їхній, проукраїнська частина населення звикає до думки, що вона разом з татарами поверне Крим. І кримчанам доводиться робити дуже непростий вибір: або вони з кримськими татарами, — меншиною, яка хоче домінувати, — або з Путіним. У результаті такого, зовсім не великого, вибору набагато більше людей будуть махати російськими триколорами. Я вважаю, що краще не робити наголос на кримськотатарській автономії, а відновлювати саме той статус-кво Криму, який був до анексії. Це збільшить шанси повернення, тому і кримські татари об'єктив-

но в цьому повинні бути зацікавлені. Єдина умова: закон про три офіційні мови повинен виконуватися. Це й буде гарантією збереження кримськотатарської ідентичності.

БОЛІСНЕ ПРОЗІРІННЯ ПОПЕРЕДУ

...Не забуваймо, що Крим — багатонаціональний регіон, де проживають представники більше 100 національностей, і не враховувати їхні особливості та інтереси — це сіяти розбрат серед людей у Криму. А про українську проблему треба говорити взагалі окремо. Бо кримські татари і представники інших національностей опинилися приблизно в однаковій ситуації. Їм, може, й не раді, але всі розуміють їхню національну окремішність. Цим хоч не докоряють. А от стосовно українців, то тут якийсь трагічний сюрреалізм... У себе ж на Батьківщині, на рідній з дитинства Україні, на них вішають ярлик «зрадник Криму», «фашист»... І за що? За спів українського гімну! За національну символіку, за акції за єдність України... Етнічного українця женуть з рідної землі в XXI столітті в дикунський спосіб! А така «цивілізована», «демократична» світова спільнота може більш як півроку тільки обурюватися. І це поки єдина реакція на анексію Криму.

Вже зрозуміло, що не варто нам так сподіватися на інших і очікувати, що хтось відновить мир в Україні та покарає винних. Це — наша земля і наш обов'язок її захищати.

— Економічно в Криму буде все гірше й гірше. Це вже закладено самим фактом окупації. Можна забути про туризм і мільйони відпочиваючих. З бізнесом буде все гірше... Багато підприємців виїхало за межі Криму. Буде конкуренція за робочі місця. Скоро кримчани зрозуміють, що на Москву сподіватися марно... Росії нецікаво вкладати гроші туди і тому, хто вже здався без бою. Кримчани зайшли в глухий кут. Можливо, вони постараться з нього вийти. І дуже важливо, як саме вони це будуть робити. Добре вже те, що доведеться свідомо розпрощатися з гаслом: «Росія нас спасет!». А болісне прозріння — попереду, я думаю, вже через рік можуть бути зміни в настроях. І це змусить багатьох звернути свої погляди у бік Києва.

Сергій ЛАЩЕНКО

Любов Калмакова і Сергій Лашенко у Львові

ЧИ БУДЕ В УКРАЇНІ МІНІСТЕРСТВО КРИМУ?

Політична еліта України досі не набула державного мислення. У цьому ми пересвідчуємось щодня. А особливо болючі відчуття мають кримчани — ті, кого анексувала Росія, й ті тисячі переселенців, котрі вимушені були покинути рідний край. Проблеми, які виникли у нових реаліях для цих людей, влада не вирішує належним чином.

Київських можновладців та олігархів Крим, звісно, цікавить, але виключно в споживацькому плані — мати бізнесові інтереси та дачу.

Саме з цих причин півострів столітні роззиви прогавили і не роблять необхідних кроків щодо повернення анексованої території. Подяйтесь, сказати з трибуни Верховної Ради про парад українських військ у Севастополі легко, так само легко, як і на мітингу. А ось практичних кроків, хоча б невеликих, дочекатись поки що не можемо.

Натомість Росія проводить агре-

сивну культурну, інформаційну, пропагандистську роботу, не кажучи про наявність величезної військової потуги на півострові.

У перші ж дні заволодіння Кримом — 31 березня 2014 р. в Росії було створено Міністерство у справах Криму, яке займається державними програмами розвитку.

Українська влада традиційно поводить себе нерішуче, пасивно і непрофесійно.

Очевидно, що саме ці причини спонукали Центр суспільних досліджень «Український меридіан», Координаційну раду організації вимушених переселенців з Криму та Європейську партію України організувати і провести 15 липня «круглий стіл» під гаслом «Про необхідність створення Міністерства Криму України». На зібрання були запрошені працівники Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, комітетів Верхов-

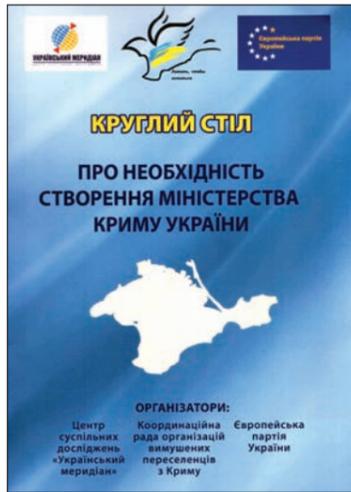
ної Ради України, народні депутати України, представники посольств, дипломатичних місій, міжнародних організацій, експерти та громадські активісти. Треба зауважити, що рівень представництва від влади на «круглому столі» був пониженим, у тому числі кількісно. Модератором заходу був директор Інституту глобальних стратегій Вадим Карасьов.

У результаті спільних обговорень пролунали пропозиції про те, що майбутнє міністерство повинно займатися організацією реалістичного моніторингу ситуації навколо вимушених переселенців із АРК, організацією та координацією дієвої допомоги для них, у тому числі шляхом розробки відповідних програм, акумуляцією та розподілом коштів для них. На думку учасників заходу та експертів, майбутнє відомство повинно брати активну участь у дипломатичних зусиллях, спрямованих на повернення Криму.

Важливою і обов'язковою складовою діяльності міністерства повинно стати проведення адекватної інформаційної політики для громадян України, які проживають в АРК.

Політолог Тарас Березовець запропонував голову Меджлісу кримськотатарського народу Рефата Чубарова призначити керівником майбутнього українського міністерства. Кандидатура кримського активіста Анатолія Ковальського була названа у виступі голови ГО «Кримський центр ділового та культурного співробітництва «Український Дім» Андрія Щекуня.

У резолюції учасники «круглого столу» вирішили об'єднати зусилля заради фактичного утвердження єдності, цілісності та недоторканності України в межах її території,

що визначено в статті 133 Конституції України; рекомендувати Кабінету Міністрів України розробити та схвалити Державну стратегію повернення Криму; просувати ініціативу створення єдиного органу виконавчої влади із статусом міністерства, що займатиметься реалізацією державної політики, пов'язаної з поверненням Криму до складу України та забезпеченням прав, свобод та інтересів громадян України, які перебувають на окупованій території або які після вимушених виїхати із Криму після його анексії; ініціювати розробку та сприяти внесенню на розгляд Верховної Ради України законопроекту щодо обов'язковості утворення Міністерства Криму України та вживати заходів з активізації громадської активності у справах повернення Криму України, проводити інформаційні та просвітницькі кампанії із вказаного питання.

Захід відвідали журналісти щонайменше десяти засобів масової інформації, вели зйомку стільки ж відеокамер. Яким буде резонанс — покаже час.

Микола ВЛАДЗИМІРСЬКИЙ

ФЮЛЕ: «НЕ ЗАБУДЕМО ПРО КРИМ, ДОКИ ТАМ НЕ БУДЕ ВІДНОВЛЕНО МІЖНАРОДНЕ ПРАВО...»

Європейський комісар з питань розширення та європейської політики сусідства Штефан Фюле запевняє, що ЄС не випустить Крим зі свого поля зору, доки міжнародне право там не буде відновлено.

Як передає власний кореспондент УНІАН, про це він заявив, виступаючи в Європейському парламенті у Страсбурзі під час пленарного засідання в дебатах, присвячених ситуації в Україні.

Єврокомісар зазначив, що є «тристоронні повідомлення щодо дотримання прав людини не тільки в східній Україні, а й у Криму, який, як і раніше, незаконно анексований Росією». У цьому зв'язку він навів приклад заборони на в'їзд до Криму лідеру кримськотатарського Меджлісу. «Це є явним порушенням міжнародного права та Європейської конвенції з прав людини», — наголосив він.

Штефан Фюле констатував, що криза у східній Україні не слабшає. «Щодня ми продовжуємо отримувати тривожні повідомлення про жертви. Діяльність незаконних збройних сепаратистських груп залишається джерелом серйозного занепокоєння», — зазначив єврокомісар. Він повідомив, що бойовики, «як і раніше, займають будівлі та прикордонні пости, тримають десятки людей в заручниках, загрожують територіальній цілісності і незалежності України та безпеці її громадян».

Ш. Фюле

«БРАТ» — ВІД СЛОВА «БРАТИ»?

(Закінчення.
Поч. на 1-й стор.)

З радістю помічаю серед порад українців донедавна директора Української школи-гімназії Наталю Руденко. Пані Наталя — вже майже киянка, і на ставлення до себе там не скаржиться. Недарма ж її школа колись була українською візитівкою Криму! Гімназію не оминали патріотично налаштовані народні депутати та чиновники від освіти. Ці люди і тепер поклопоталися, аби Наталії Іванівні мер Києва Віталій Кличко посприяв із гідною роботою. Знайшла і відповідна посада — теж директорська і теж в школі-гімназії.

Але, дійсно, всі кримчани тепер — немов тавровані. Начебто це ми, місцеві українці, віддали на знищення все, що так берегли і плекали, щодня відвоююючи право на свою освіту, культуру, мову! Проти директора «із Криму» збунтувалася частина батьків гімназистів. Дійшло навіть до пікетування мерії. Та Наталя Іванівна вірить, що такі матиме шанс показати свій стиль роботи, і батьки заспокояться.

Ось так і опинилися ми чужими серед чужих і чужими серед своїх. А можливо, для когось це і зручно, насамперед, для тих, хто, маючи належні важелі, так легко відмовився від Криму. І тепер дивується, чому це ми, кримські українці, не пішли з вилами проти до зубів озброєних «зелених чоловічків»? Особливо жінки та бабусі...

Пані Оксана, з якою я щойно познайомилася, вважає, що Ісус Христос сам все порядкує, й немає такої зброї, яка може зашкодити його планам. І Оксана молиться.

За Україну, за її порятунок, за людей. Вона навіть рада, що її батько, як і мій, родом із Полтавщини, не дожив до цих страшних часів. Бо він був великим патріотом і передчував, що в Україні може прийти лихо. Про те, який воно має вигляд не на екрані телевізора, а в реальному житті, Оксана регулярно розповідає родичка — мешканка Слов'янська. Вірніше було б сказати — розповідала, бо нещодавно приїхала до Алушти, де має знайомих.

Понад усе мені хочеться почути правду, не підфарбовану у потрібний колір. Чи підтримують на сході люди так званих ополченців, чи очікують українські війська як визволителів? Те, що каже Оксана, схоже на правду: люди просто стомилися від страху і розрухи, і їм вже байдуже, кому належатиме Донбас, головне, — щоб не стріляли. В Слов'янську ще й досі немає ні світла, ні газу, і його не покинули проросійські вояки, які не в міру п'ють горілку та мародерствують. Місцеві жителі бояться їх не менше, ніж бомбардування, бо непрохані гості можуть не лише пошкодити, але і вбити, вимагаючи «млеко» і «яйка». Отакі вони насправді, «народні захисники»! Але ж українські ЗМІ повідомляють, що там вже налагоджується мирне життя...

І важко не запитати у простір: то невже так зване ополчення абсолютно непереможне, і скільки ще триватиме знущання над людьми, які просто стали заручниками ситуації? Владика Климент вважає, що конфлікт триватиме доти, доки поважні генерали сидимуть у своїх генеральських штабах і не

«передислокуються» в місце проведення антитерористичної операції.

А у донеччан за будь-якої ситуації доля не завидна, як у тих, хто був дотичний до ополчення, так і у тих, хто залишається вірними дітьми України. На останніх теж упаде тінь, а хтось із невдалої стратегії запитає: як же ви все це допустили, чому не захистили Донбас від недруга? Вважаючи себе людиною розважливою, не забуваю, що й сама донедавна міряла усіх цих людей на один аршин і навіть радла, що їм зле.

Недарма ж інформаційні канали російських ЗМІ цілодобово демонстрували перекошені від ненависті обличчя тамтешніх жителів, які посилали найвульгарніші прокльони дітям президента Порошенка, олігарха Коломойського та усім, хто був найбажанішою мішенню російських політиків. Щодо пана Коломойського, то на його адресу взагалі було спрямовано ритуал, який залишав йому жити не більше місяця, а російський суд виніс йому заочний обвинувальний вердикт.

Вони й зрозуміло, чому російські журналісти, які провоюють і поширюють подібні «новини», а також є «літописцями» «варварських» вчинків українських вояків, не є бажаними на території України. Адже лише дуже прагнучи дізнатися правду, раптом помічаєш невідповідності в описаних ними ситуації: «Тяжелая артиллерия», «установки «Град», «шквал огня» — і в результаті «к счастью», «на удивление» ніхто не постраждав або ж лише десь там повибивало шибки. А якщо, дійсно, з'явилися жертви — розпочинаються

валт на увесь світ і полювання на «воєнних злочинців».

Але чи варто обурюватись? Лідери ополченців (працівники російських спецслужб) не називають українські війська інакше, як ворогами, і щиро радіють, якщо вдається пролити побільше їхньої крові. А те, що не влучають при цьому українських журналістів, так ті ж не беруть участі в антитерористичних операціях, як і представники ЗМІ інших країн, що не мають надзавдання у будь-який спосіб скомпрометувати Україну.

Кому і навіщо це потрібно, я й досі не можу усвідомити. Чому на кримському телебаченні замість «Відкритої політики» чи не шовечора демонструється телепередача «Інформаційна війна»? Кому, з ким і навіщо воювати? Але навіть ті, для кого це теж не до кінця зрозуміло, починають шукати ворога.

ТИМ ЧАСОМ...

В КРИМУ СКОРОЧУЮТЬ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Після окупації Криму Росією кількість годин української мови та літератури у школах різко скоротили, через що вчителі потрібно пере-кваліфікуватися за свій рахунок або шукати іншу роботу.

У зв'язку зі скороченням кількості годин, що виділяються на викладання української мови та літератури (фактично утричі), на вчителів цього предмета впав попит і вони змушені самостійно шукати інший спосіб заробітку, або за свій рахунок переучуватися на іншу спеціальність. Про це повідомляє «ІРС — Велика Ялта» з посиланням на вчителя української мови однієї з ялтинських шкіл.

За словами педагога, після окупації Криму вчителям оголосили, що до вересня у Криму буде розроблена спеціальна безкоштовна програма перекваліфікації вчителів української

за нових умов і здобували якісну перспективну освіту.

Та марно фантазувала. Валентина Василівна, про яку я написала не один захопленний матеріал, тепер, напевне, обмежена у своїй діяльності певними «директорськими рамками», бо спочатку посилалася на зайнятість, а потім і взагалі перестала відповідати на мої телефонні дзвінки. Чи не через те, аби публікація про гімназію в такій «одіозній» газеті не нашкодила ні самій гімназії, ні її директору? Бо у нас же справжня інформаційна війна, і «Кримська світлиця», виявляється, — з іншого боку барикад. А хто ж тоді поряд?!

Залишається тільки молитися. Пам'ятаю з Біблії, що св. Павло був колись одним із найжорстокіших гонителів християн, а св. Петро відкріс від Ісуса Христа раніше, ніж встиг тричі проспівати пісень. Тому у кожного є шанс, і в окремої людини, і в народу. Та чи скористаємося?..

Тамара СОЛОВЕЙ

мови на вчителів російської мови чи іншу спеціальність, пов'язану з викладанням у школі. Проте досі, як пояснила викладачка, жодних пропозицій щодо безкоштовної перекваліфікації не надходило.

«В Ялтинському управлінні освіти нам запропонували вступати або в магістратуру Кримського державного університету, де навчання на спеціальності «Філологія. Мова та література (російська мова)» коштує 18900 рублів на рік, а навчання на заочній формі потрібно 2,5 року. Або, як варіант, є ще Кримський інститут післядипломної педагогічної освіти, де навчання за тією ж спеціальністю коштує 24 тисячі рублів, і тут необхідно вчитися 3 роки.

Все це за наш рахунок, жодних пільг, допомоги, посилення на те, що у багатьох малолітні діти і у них неповні сім'ї, — немає. В іншому випадку, нам сказали через півроку-рік після завершення перехідного періоду шукати нову роботу», — повідомила ялтинська учителька...

СТОП ІНФОРМАЦІЙНІЙ ОТРУТІ!

В Україні триває очищення вітчизняного інформаційного простору від друкованої продукції антиукраїнського і антидержавного змісту. У взаємодії із державними і правоохоронними органами, передусім СБУ, вживаються заходи щодо припинення друку та розповсюдження на території України друкованої продукції, яка містить заклики до захоплення державної влади, пропаганди війни та насильницької зміни конституційного ладу.

Так, на підставі відповідних експертних висновків, що їх надав Одеський національний університет ім. Мечнікова, відкрито кримінальне провадження за фактом вчинення правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 10 Кримінального кодексу України, стосовно газети «Новоросійський кур'єр».

СБУ заблокувала наміри головного редактора «Новоросійського кур'єра» Р. Запорожського здійснити виготовлення підконтрольної йому газети можливостями одного з поліграфічних комбінатів Одеського регіону.

Крім того, СБУ вживає конкретних заходів щодо припинення друку та розповсюдження на території України газети «Популярний тижневик «Я», де також містилися

матеріали сепаратистського спрямування.

Фактично припинено випуск і розповсюдження газети «Новоросія», яку сепаратисти вважали своїм «центральною органом». Раніше, в рамках боротьби з тероризмом, правоохоронними органами затриманий Сергій Долгов, редактор сепаратистської газети «Хочу в СССР», яку з Донбасу сепаратисти доправляли до Києва.

Характерна деталь: до Держкомтелерадіо звертаються редактори інших газет, які виходять на території Донецької і Луганської областей, з проханням не вживати «радикальних» заходів до їхніх видань, оскільки вони вже зробили для себе належні висновки і ніколи не допустять публікацій, які можна трактувати як сепаратистські, а або такі, що сприяють діяльності терористів.

До речі, такі звернення з'явилися одразу ж після того, як відновилася активна фаза АТО.

Окремо дякую патріотично налаштованим громадянам, які повідомляють Держкомтелерадіо про пункти розповсюдження сепаратистської макулатури. Це дозволяє їх швидко виявляти та припи-

няти їхню протиправну діяльність, а з розповсюджувачами проводити виховні бесіди, після яких, як правило, зникає бажання займатися цією чорною справою.

Не думаю, що при цьому можна розслабитися. На часі — не лише активна протидія інформаційному сепаратизму, а й налагодження відповідної пропагандистської, у позитивному значенні цього слова, роботи.

У зоні АТО і прилеглих територіях уже здійснюється поширення друкованої продукції, інших матеріалів, у яких стисло інформується населення про ситуацію в регіоні та країні, місця ведення бойових дій, існуючі коридори евакуації громадян з регіонів бойових дій тощо. Не за горами повноцінне відновлення мовлення українських теле- і радіоканалів на усій території Донбасу.

Очевидно, що не обійтися без удосконалення правової бази. Досвід показує, що існуюче інформаційне законодавство дозволяє діяти ефективно, але не оперативно. А в інформаційній війні оперативність має надзвичайне значення.

Богдан ЧЕРВАК,
директор департаменту інформаційної політики Держкомтелерадіо України

СБУ ЗАЯВЛЯЄ ПРО «БЕЗЗАПЕРЕЧНІ ДОКАЗИ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ»

Служба безпеки України повідомила, що представила «беззаперечні свідчення того, що Росія фінансує терористів-найманців, вербує та готує бойовиків на своїх військових базах, здійснює відверту інформаційну агресію в мережі Інтернет». Виставку доказів (див. фото) причетності Росії до підтримки «терористів, які безчинствують на сході України», відкрили минулого тижня у Києві в меморіальному комплексі Національного музею Великої Вітчизняної війни, інформує Радіо «Свобода».

«Усі бойові підрозділи — учасники антитерористичної операції показали громадськості захоплені в боях із бандформуваннями на сході зброю та військову техніку, окремі зразки якої є на озброєнні лише Російської Федерації», — говориться в повідомленні.

«Детальні зізнання затриманих найманців та диверсантів Головного розвідувального управління Генерального штабу Збройних Сил Росії, паспорти та військові квитки російських громадян, сепаратистські агітки — все це речові докази, вилучені у фігурантів кримінальних проваджень, розпочатих СБУ за ст. 109 (дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади), ст. 110 (зазіхання на територіальну цілісність і недотор-

канність України), ст. 111 (державна зрада), ст. 113 (диверсія), ст. 114 (шпигунство), ст. 258-258-5 (терористичний акт, створення терористичної організації, фінансування тероризму) Кримінального кодексу України», — заявив прес-центр СБУ.

Крім того, йдеться в повідомленні, СБУ оприлюднила схеми фінансових потоків для вербування найманців, виплати їм грошової винагороди за вбивства українських військових та мирних жителів. Українська спец-

служба вилучила понад 22 мільйони гривень готівкою, заблокувала 25 рахунків з 50 мільйонами гривень.

«Слідчими СБУ розпочато досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо 16 громадян Росії, причетних до діяльності спецслужб Росії, 72 громадян України, підозрюваних у зазіханні на конституційний лад і територіальну цілісність України, державній зраді, диверсіях. 160 громадян України підозрюються у тероризмі, масових заворушеннях, контрабанді зброї. Більшість з них, і це вже доведено, діля за вказівками російських спецслужб», — підсумував керівник слідчого підрозділу СБУ Василь Вовк, слова якого наводить прес-служба.

РОССИЯНЕ ОБ УКРАИНЕ: И ГДЕ ФАШИЗМ?

(Закінчення. Поч. на 5-й стор.)

Кремлевская пропаганда утверждает, что в Украине и, в частности, в Киеве, бесчинствуют «бандеровцы и фашисты». Но за две недели своего пребывания здесь я не увидел ни одного вооруженного патруля, ни одного милиционера, за исключением сотрудников ГАИ. Нет ни грабей, ни преступлений против русскоговорящих граждан. Более того, русская речь звучит в Киеве чаще, чем украинская, даже на Майдане. Мирная жизнь течет своим чередом, и на Майдане она особенно колоритна — рядом с палатками и баррикадами, которые выглядят теперь как декорации, расположились сувенирные столики и веранды кафе. В двух шагах от Майдана — дорогие бутки и ресторанички, к которым подъезжают авто класса люкс. Даже не верится, что совсем недавно здесь разыгралась трагедия, унесшая жизни многих граждан Украины, России и других стран СНГ.

Народную революцию расстреляли, но она победила. Повседневная жизнь украинской столицы, которая приятно удивила: продукты здесь качественнее и дешевле, чем в Москве и Петербурге. Теперь давайте сравним и пройдемся по улицам Москвы — вы наверняка встретитесь если не с ОМОНОм, то с полицией точно. Цены на продукты и сервис заоблачные, стоимость проезда в метро 40 рублей, тогда как проезд в киевском метро стоит всего 2 гривны (7 рублей!), поездка ходят здесь регулярно, а на станциях и в вагонах метро, пожалуй, даже чище, чем в московских. Все магазины в Киеве работают, дома строятся, бизнес функционирует. Это самое лучшее доказательство того, что задачи у революции в Киеве и по всей Украине — не грабить, как это происходит в двух восточных областях Украины, а навести порядок.

Майдан требует досрочных выборов Рады, согласно закону, и люстрации всех чиновников высшего ранга, как и депутатов. Новоизбранный президент уже встречался с активистами Майдана и пообещал рассмотреть их

предложения касательно борьбы с коррупцией и других проблем в государстве. Интересно, что гражданские активисты отказываются идти работать в администрацию президента, предпочитая оставаться в «наблюдательных» структурах. Каждое воскресенье на Майдане собирается вече. Говорят обо всем: о войне на востоке, о снабжении армии, о мздоимцах во власти. Недавно вспоминали и о 73-й годовщине начала Великой Отечественной войны, которая унесла жизни 14 миллионов украинцев. Мы знаем, что русских погубило еще больше, однако говорит о том, что Россия победила бы в этой войне и без Украины, — значит, потерял всякую совесть. Но именно так высказался недавно президент России.

Не преминули на вече высказаться и о российском фашизме. Я вспомнил, какую характеристику дал фашизму замечательный человек, народный артист Георгий Жженов в своей книге: «Мировой фашизм — это гидра, чудовище с несколькими головами. Отрубив голову германскому фашизму, мир избавился лишь от Гитлера... На одной шестой части Земли выстоял и торжествовал победу над соперником еще более жестокий и человеконенавистнический фашизм — фашизм сталинский, коммунистический...». Кремлевская пропаганда постоянно говорит о некоем фашизме в Украине, но этой страной руководит Рада, у президента — ограниченные полномочия. В Украине — независимые СМИ, власть не имеет большого влияния на бизнес и силовые структуры не претпятствуют гражданской активности народа. Власть реально побивается народа (а не каких-то мистических «бандеровцев»). Майдан давно стал символом борьбы за свои права и свободы, а после 20 февраля это уже центр гражданской активности и памятник героям революции под открытым небом. Революция не закончилась.

Герман ОБУХОВ,
политзаключенный в СССР, писатель и сценарист, сопредседатель Общества российских политзаключенных

ІНОЗЕМНИМ ДИПЛОМАТАМ ПЕРЕДАЛИ ДОКАЗИ ТОГО, ЩО РФ ПІДТРИМУЄ ТЕРОРИСТІВ

Заступник глави АПУ Валерій Чалий разом з главою МЗС України Павлом Клімкіним надали представникам дипломатичного корпусу задокументовані фото- та відеодокази підтримки бойовиків озброєнням та важкою технікою з російської сторони. Про це повідомляє прес-служба Глави держави.

В. Чалий разом з П. Клімкіним провели зустріч з керівниками дипломатичних установ, акредитованих в Україні, під час якої були наведені численні факти нелегального перетину російсько-українського кордону важкою військовою технікою та застосування бойовиками у Донецькій та Луганській областях російської зброї та технологій.

Зокрема, В. Чалий повідомив про те, що транспортний літак АН-26 Збройних Сил України був збитий засобами, яких немає у терористів. П. Клімкін зазначив, що літак здійснював політ на висоті 6500 метрів і міг бути уражений тільки силами протиповітряної оборони або іншим літаком. Також В. Чалий акцентував увагу на тому, що Україна перебуває під атакою зовнішніх сил — «це питання не тільки України, але безпеки Європи і всього світу».

В. Чалий звернувся до дипломатичного корпусу із закликом користуватись тільки перевіреною інформацією. Він навіть приклад, як російське телебачення повідомило про начебто факт знущання над дружиною та дитиною сепаратиста, цей сюжет розповсюдили міжнародні телеканали, але перевірка показала, що «вся ця історія — суцільна брехня і не більше, ніж постановка».

КРЕМЛЬ ЗНОВУ ВПІЙМАЛИ НА БРЕХНІ: «РОЗГРОМ» НАЦГВАРДІ ЗНІМАЛИ... НА КАВКАЗІ

Зразки безумної російської пропаганди вивчають у всьому світі: чергове вкидання «кисельовщини» цього разу помітили на Кав-

казі. Як повідомляє Кавказ-центр у Твіттері, відеозапис нічного бою під Маринівкою, у якому сепаратисти нібито розгромили підрозділ Нацгвардії України, є фейком.

За інформацією ічкерійського агентства, «кисельовці» знову експлуатують кадри військових навчань на Кавказі. Чеченські журналісти також зазначають, що російські ЗМІ розповсюдили «новину» про польський батальйон з чудовою назвою «Кавказ», який нібито воює на сході України. «Жодного факту «кисельовщина» не показала», — йдеться у Твіттері КЦ. Це «вкидання» очікувано обурило поляків.

РОСІЯ БЕЗПІДСТАВНО ЗВИНУВАЄ УКРАЇНУ В ОБСТРІЛІ ЇЇ ТЕРИТОРІЇ

Росія не надала достатніх доказів, які підтверджували би її звинувачення на адресу українських силовиків, щодо обстрілу містечка Донецьк Ростовської області на території РФ. Про це зазначила під час брифінгу у вітторок речник Державного департаменту США Джен Псакі, передає власний кореспондент «Укрінформу».

«Звичайно, росіяни робили заяви, звинувачуючи українців в обстрілі села на території Росії. Ми бачили ці коментарі, але знову ж таки не маємо підтвердження цьому», — сказала Д. Псакі, підкресливши, що сама українська сторона відкидає ці звинувачення з боку РФ.

Вона поінформувала, що американський військовий аташе, акредитований у Росії, їздив на запрошення міноборони РФ в Ростовську область. «Уся поїздка та маршрут контролювалися російським урядом, без урахування пропозицій від учасників, а висновки, з нашої точки зору, були непереконливими», — заявила Д. Псакі.

Вона підкреслила, що практика подібних звинувачень іноді використовувалася РФ для виправдання подальшого військового втручання на територію іншої країни.

СЛОВО — НЕ ГОРОБЕЦЬ, ОСОБЛИВО ПРЕЗИДЕНТСЬКЕ...

Президент Росії Володимир Путін, який нещодавно висловив захоплення талантами головного нацистського пропагандиста Йозефа Геббельса, має пам'ятати, як той завершив життя. Про це в коментарі «Укрінформу» заявив директор Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович.

«Висловлене Путіним захоплення талантами Йозефа Геббельса не випадкове. Путін не просто вичав спадок головного на-

цистського пропагандиста, а повною мірою використовує його в інформаційній війні проти України. Брехня, оперта на ще більшу брехню і поширена засобами масової інформації (тоді — радіо, газети, кіно; тепер ще й телебачення та Інтернет), стала головним інструментом впливу на суспільну свідомість. Ефективність цієї технології велика — мільйони людей стають жертвами пропаганди, перетворюються на слухняних гвинтиків сис-

теми», — зазначив В. В'ятрович.

При цьому він нагадав, що рейхсміністр народної освіти та пропаганди Нацистської Німеччини покінчив життя самогубством за тиждень до капітуляції, отруївшись разом із собою дружину та трьох дітей.

«Проте Володимиру Путіну не слід забувати: ця ефективність (пропаганда. — Ред.) є короткотривалою. Успіхи Геббельса закінчилися самогубством, яке врятувало його від можливості опинитися на лаві підсудних міжнародного трибуналу», — резюмував історик.

ЛЬВІВЩИНА ВШАНОВУЄ ЗАХИСНИКІВ-ГЕРОІВ

На початку липня поблизу села Подусільна на Перемишлянщині відбувся патріотичний захід, присвячений пам'яті загиблих за волю України в усі часи визвольних змагань. На вершині Василя Івахіва, яка розташована на межі трьох областей – Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської, за участі громадських активістів Галицького краю пройшла цікава і змістовна зустріч митців, керівників краю, меценатів, мешканців навколишніх сіл. У цьому вишколі взяли участь і велотуристи Соснівки, здолавши за день більше 130-ти км, щоб своїм чином засвідчити повагу організаторам і шану Героям України.

* * *

Василь Івахів (1908-1943) був організатором і першим командиром УПА на Волині. Уродженець галицького села Подусільна, він пройшов усі націоналістичні вишколи і ворожі тюрми, а загинув разом з товаришами у бою з німецьким підрозділом біля села Колки на Волині. Польський шовініст видав українських месників німецьким окупантам.

У 2013 році біля рідного села земляки-патріоти відкрили пам'ятний знак-булаву на честь героїчного сина свого народу. Ініціатором і виконавцем вдячної справи став архітектор зі Львова Ярослав Климовський разом з однодумцями. І зараз пан Ярослав, напередодні свого ювілею, зробив подарунок громаді, запросивши усіх бажаючих на вершину знаменитого командира, щоб вшанувати борців за волю України.

* * *

Яскраве літнє сонечко освітлювало на зеленій вершині урочисту громаду, вітерець розповів пахощі літніх трав, а навколишній краєвид так миловав око, що мимоволі хотілось співати. І пісня – рідна, українська – линула над пагорбами, здіймаючись у висхідній та спускаючись в до-

лину, на польову дорогу, що змійкою бігла до знаменитої «булави». А дорогою рухалась колона велосипедистів, трохи втомлено, бо цілий день під сонцем, але впевнено, бо поспішали до урочистого товариства, яке чекало мандрівників зі смачним козацьким кулешем. Пасічник Василь Очкусь майстерно готує цю страву. Він кілька місяців на Майдані в Києві годував повсталий народ. А зараз пригощає всіх, хто прийшов на вшанування українських Героїв.

* * *

На вершині – людний урочистий захід. Здається, на всю Галичину линуть патріотичні українські пісні та вірші від учасників. Заслужений артист України Теодор Кукуруза заспівав разом з присутніми «Отче Наш», а також подарував кілька авторських пісень. Місцевий священик отець Іван провів спільну молитву і благословив добру справу на підтримку бойового і творчого духу українців. Організатор вшанування Героїв Ярослав Климовський розповів про Василя Івахіва, а пластуні з керівниками та пластовим сеньйором Олесеєм Крисківим покліялись на вірність ідеям миру і заспівали свою бойову пісню. Чоловічий ансамбль Народ-

ного дому міста Перемишляни «Дзвін», яким керує надзвичайно талановитий митець Семен Підківка, під музичний супровід Володимира Теодоровича, виконав повстанські пісні. Прозвучала і нова пісня колективу – «Подаймо, браття, руки!». Поет села Ушковичі Гордій Чуловський прочитав свої вірші, а громадський активіст зі Львова Аркадій Ковальський поділився роздумами про сучасну політичну ситуацію в державі. Його підтримав львівський поет Василь Щеглюк, який багатьом присутнім, у тому числі і соснівським велотуристам, подарував свої книги. Кадровий військовий, офіцер Михайло Курман, який родом з села Іванівки, що видіється з вершини, на якій проходило вшанування, з великою любов'ю говорив про рідну землю і про своїх земляків. Пан Михайло сам чудово співає і пише вірші, а на святі радо представив вокальний ансамбль «Мальви» – окрасу творчого життя Народного дому села Іванівки. Керівник ансамблю Михайло Мирка натхненно аком-

панував своєму колективу, який виконував українські пісні.

Окрасою події на вершині Василя Івахіва був виступ Оксани Ільчишин, керівника Народного гурту «Зоряний сон» Перемишлянського Народного дому. Пані Оксана володіє прекрасним голосом і українські пісні у її виконанні заслуговують на найвище захоплення!

На завершення прозвучала поетична композиція «Чорна вишиванка» у виконанні гостей із Соснівки.

Після концертної програми слово мали керівники і меценати району: сільський голова села Подусільна Іван Пігій, сільський голова села Болотня Володимир Беньковський, директор агрофірми «Дзвони» Зеновій Максимішин, громадський активіст Василь Очкусь.

* * *

Над пагорбами Перемишлянщини вечоріло. Така призахідна краса зворушувала до глибини душі. Спілкувалися просто і невимушено. Говорили про мир, який так потрібен Україні. Говорили про Героїв України – сучасних і давніх. То сум, то гордість переповнювали душі співрозмовників. Тепла днина скочувалась у затишний вечір, а галичани збирались додому. На ночівлю в Подусільній залишалися тільки велотуристи з Соснівки. Наступного дня їх чекали на фестивалі «Чорна вишиванка», що проходить на хуторі Кулеби, біля поминальних хрестів за українськими повстанцями, які загинули за рідний край.

Вершина Василя Івахіва з пам'ятною «булавою» занурювалася у літній сон, сповнений звитяжною пам'яттю і мирними сподіваннями...

Віра ОЛЕШ

СПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ ЛЬОТЧИЦІ – У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ

Європейський суд із прав людини ухвалив у вівторок узяти до розгляду як пріоритетну заяву у справі української льотчиці Надії Савченко проти Росії, повідомила представник її інтересів, юрист Валентина Теличенко. Вона оприлюднила у Фейсбуці копію листа з секретаріату Страсбурзького суду, який став відповіддю на подану в понеділок заяву.

Як говориться в листі, суд звернувся до уряду-відповідача з проханням протягом тижня, до 22 липня, надати інформацію про факти цієї справи і відповіді на запитання Страсбурзького суду.

За словами В. Теличенко, питання стосуються того, як потрапила Надія Савченко до російського слідчого ізолятора, на яких підставах та чому досі не було надано можливості зустрітися з консулом України. Також суд зобов'язав уряд Росії поінформувати про умови утримання української льотчиці.

«Дуже сподіваюся, що така швидка реакція ЄСПЛ стане запорукою того, що Надія скоро буде в Україні. Ілюзій щодо Путіна немає, боротися за повернення Надії Савченко треба, використовувати всі політико-правові засоби, ЄСПЛ як правовий інструмент захисту прав людини серед них», – написала Валентина Теличенко.

Надія Савченко, офіцер-льотчик, брала участь в антитерористичній операції як доброволець і потрапила в полон до сепаратистів на сході України в середині червня. Минулого тижня з'ясувалося, що вона перебуває під вартою в Росії. Там її звинуватили у причетності до загибелі під Луганськом російських тележурналістів, які, нелегально прибувши на територію України у складі групи бойовиків, висвітлювали їхній напад на українських військових. Українська влада заявляє, що Савченко викрала терористи на Донбасі і потім передала російським спецслужбам. В Україні порушили кримінальну справу про викрадення Надії Савченко.

Радіо «Свобода»

Надія Савченко

А У НАС?

У Сімферополі на одній із багатопверхівок, що розташована на Московській площі, звідки транспорт масово прямує на залізничний вокзал та у центр міста, нещодавно з'явилось величезне граффіті «ВМЕСТЕ ПРОТИВ РАШИЗМА» (на фото – фрагмент напису). Спочатку на житловому будинку було написано «Вместе против фашизма», але невідомі патріоти (напевне, нащадки вояків з Південної похідної групи УПА?) дещо підкоригували напис. Що тут скажеш: рашизму, як і фашизму, – ганьба, героям – слава!

Ех, вертай до штабу!
Ще, може, підеш
визволяти Збруч! —
Вже й трибунал...
— Дозвольте доложити!
Така у нього пісня про любов!
Він може революції служити.
А ні... то... накажіть вести ізнов...
Безжална трійка у селянській хаті.
Лице знайоме старшого... Земляк!
Шахтарські руки. Брови волохаті.
— Володька! Не чекав...
Ну як же так!
Ви ж бідарі, ви злидарі, Сосюри.
У тебе ж навіть не було штанів...
Ну як ти міг пристати до Петлюри,
До посіпаки нелюдів-панів?
І мовив красень,

Степан ЛИТВИН

ПОЕТ, УКРАЇНА І ЖІНКА

морщачись від болю
(Осколок руку в тім бою протяв):
— За правду я, за Україну й волю...
Повстав Петлюра —
я й пішов до лав...
— За правду?
Ми за правду до загину!
Ми за свободу жертвуєм життям!
За Україну!
Ми за Україну,
За Україну ленинську, затам!
Ти, знаю, не дурний,
не без освіти...
Які ж пісні у тебе? Прочитай. —
Засяяла любов. Запахли квіти.
Загомнів завод. Заграв ручай...
— Так задушевно, хлопче,
дуже сильно!
З таким талантом
йти до ями гнить?..
(І двоє інших теж глядять
прихильно.)
Іди радянську владу боронити! —
Замовк.
І чути, як в саду стріляють.
Як недобиті кличуть матерів...
У серце хлопців кулі по-ці-ляють...
Ой світе милий, чом ти озвіриш?
Чому так бенкетуєш, смерте клята!
Невже не затупила ще коси?
За віщо, люди, брат вбиває брата.
Вбиває сина батько,
батька — син?
— То як, землячке?
Йдеш чи ні із нами?
— Згадай про мами і сестер біду!
— Якщо за правду ви б'єтесь
з панами,

За волю, за Україну, то... іду...
«Україну з краю в край
проходили з боями...
Червоно танув сніг
в пожежах барикад...
І громом молодим
котилося над нами,
лунало на ланах:
«Вперед за Владу Рад!»
У дні страшні, буремні, лиховісні,
Коли пішов за рідний край в бої,
Тебе, поете, врятувала пісня...
А може, ти порятував її.
Для України врятував її?
І знов — бої...
атаки знов, мій падку!
Вбивати мусить той,
хто так любив...
Нікого не вбивав, хіба випадком.

Нас катували Муравйов, Денкін...
Адольф і Йосиф — темні сили зла...
Богине перемоги, дужа Ніко,
Чом переможцям волі не дала?
Травневий день,
пахучий день чудовий...
Чому ж не тільки сирота рида?
Чом гірко плачуть не лише удови?
Спливла війна, та не мина біда...
Добрішими не стали комуністи:
Не можуть без насильства,
горя, сліз...
Благають діти хліборобів: «Істи!»,
Батьки в Гулазі зводять комунізм.
Везуть львів'ян незборних
до Сибіру,
Везуть тернопільчан на Колиму...
Я знаю, що повторююся допіру.
Та де життя інакшого візьму?
Сплива життя... Така біда навколо:
Україні тешуть дошки для труни...

А я не знав — не так їх оспівав...
Сини мої відважні, любі доні.
Ранковий цвіт од хуги облетів...
Вас мучили не тільки
в Краснодарі...
Нас мучать із глибинних правків...
Було усе: Хмельниччина...
Руїна...
В боях держави не розвив народ.
Але Україна не помре ніколи.
Борімося ж за неї між негод!
Сіє день...
Та чом так душу палить
Тяжкий вогонь,
старий, новий вогонь?
Співця колись ти, пісне,
врятувала.
Куди ж тепер ти поведеш його?
Ти поведеш його в німе ридання,
У чортгорій, у темну водроверть...
Ти поведеш його

Поникли рідні стяги жовто-сині...
Уже гармати наші не гудуть...
Полон...
І право піддається силі:
Братів забито...
Вже його ведуть...
Ведуть його, смуглявого такого.
Вродливого такого, як весна,
Вразливого, палкого, молодого...
Загине наша пісня чарівна!
Програла бій
чи вирішальну битву!
Теряємо Україноньку живу...
Ведуть, а він співає, як молитву.
Піднявши руку, наче корогву:

«Діше тихо і важко моя сторона,
простягає до зір свої руки...
В день такий на землі
розцвітає весна
і тремтить від безмежної муки...»

А конвоїр:
— Ти б краще помолівся,
Покаявся, що мучив рідний край.
— А може, сам ти, брате,
помилівся!
— Не помиливсь! Молись або...
співай!

«Так ніхто не любив.
Через тисячі літ
лиш приходять подібне кохання.
В день такий розцвітає
весна на землі
і земля убирається зрання.»

— Ти ніжний, видно.
Жаль: загинеш марно...
(А виши цвіт так ніжно нависа...)
— То що за пісня? Так торкає гарно!
— Та це я... між боями написав...
— Сам написав? На «понт» береш,
як бабу!
— Йй-богу, сам! Стрільай уже,
не муч...
— Стрельнуть не трудно...

СОНАТА

Навмисне ж так нікого і не вбив...
Гармати стихли.
Чом же серце тисне
Якийсь тягар, пече тяжкий вогонь?
Співця од смерті врятувала, пісне.
Куди ж тепер ти поведеш його?
В кохання поведеш, в гаї, на луки,
В садочок, де жоржини й паничі.
На радість поведеш його й на муки.
На допит у підвалі уночі...
Ти доведеш його до божевільні
(Згадають, у яким служив рою!..)
Хіба ми в цій в'язниці, Боже, вільні?
Хіба нам тепло в сонячнім краю?..
Хлібами, пісне, поведеш густими
в голодомору неймовірний жах...
Стрільатимуться правди
побратими,
А інших закатують в таборах...
...І знов бої. І знов режуть гармати...
Мабуть, надовго затягло блакить.
Вставай на ката, Україно-мати,
Невільнице, щоб Гітлера розбити!
На фронт! І мессершміттів
завивання...
Пожежі, кров...
І «Лист до земляків»...
І знов атаки... знову бомбування...
І відступ знов,
і наступ знов полків...
Сіє мир... Та чом так душу палить
Тяжкий вогонь,
гіркий, важучий спів?
Ще воріженьки не усі пропали...
Україні вистачало ворогів...

І наче долітає в наше коло
Співучий голос, ніжний і журний...
Нехай він тільки у душі бринів —
Лунає грім ненарождених слів.
Тоді таких непромовлених слів:
«О юнь моя, мої Дінець і Збруче,
Вас не забудь, од вас не утекти...
Я серце надривав, палив співуче,
Коли Україну мучили кати...
Хотілось жити чесно,
мужньо, гордо.
Давав нерідко відкоша добі.
Життя ж нам римувано:
«орден — ордер»
(Не той, що на квартиру, далєбі).
Лиш по мені відкрита буде тайна.
Як пробивавсь
з-під ленинських ідей.
Я не Христос —
людина лиш звичайна.
Але й моє розп'яття десь гряде...
Я так любив п'янке дихання ступи.
Смак поцілунку, тупіт скакуна...
Я так любив сміливого Мазепу,
Отамана Трисяла... Та й Махна!..
Усякі ми — повстанці та бандити.
Звитяжці духу та раби Москви...
Коли ж, нащадку,
нас почнеш судити,
Себе на місці наших уяви.
І ти почуєш кулю Хвильового,
І ти почуєш стогін Куліша
Й Олега Кошового... (неживого
І досі бродить десь його душа...)
І ти почуєш Улю: тихо плаче,
Уляна Громова тихенько плаче...
Замислись, друже, хто їх видавав...
За Україну йшли вони, юначе,

в такє страждання,
Що краще б, пісне, повела на смерть!
Ти поведеш в безсонні довгі ночі.
Його снагу до крапельки візьмеш...
Ти, наче ворон, вип'єш карі очі,
Всю вип'єш кров,
любов палку, без меж...
І розпнуть його на шпальтах
«Правды»,
Вночі жбурнуть у кривди крутояр.
Співець неправди
(між рядків — і зради) —
Читайте, академік і школяр!
«Любїть Україну, як сонце, любїть,
як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить,
любїть у годину негоди...»

За те, що вчив любити Україну,
Що так любив народи, всіх людей,
Захочуть вбити пісно солов'їну.
Захочуть серце виїняти з грудей!..
О, пізнаються люди в горі, в тузі —
Життя повторить істину просту.
Коли не поздоровкаються друзі,
Які раніш вітались за версту.
Я сам це диво постеріг, поете,
Отам, де Ярослава гордий вал.
Знушатимуться не статті —
декрети...
Зрадіє недруг: «Отакій провал!»
І сплять проліски і ряст морози,
І не проб'ються з-під снігів
квітки...
І тамуватимуть гіркучі сльози
На пам'ятних уроках вчительки...
Заплаче син, вертаючись зі школи,
Покара на Марію упаде...
Але Україна не помре ніколи
І пісня у віках не пропаде!

ХАЙ КВІТУЄ УКРАЇНА!

Є такий вислів: «Не судить за любов...». Його можна перефразувати: «Не судить за вірші...». Тож своєю першою збіркою «Україно! Краю солов'їний...» (Червоноград: ТЗОВ ВКФ «РІНГ», 2014. — 32 с.) Надія Самсін аж ніяк не прагне претендувати на певну нішу в літературі. Розрахована вона, насамперед, на родинне коло, на «своїх». Тому навіть тираж обмежений. Втім, вірші написані з палким почуттям любові до родини, до України, з глибокими духовними переживаннями. Особливо це стосується творів для дітей і про дітей. Кожна бабуся, мати дитини, а й всієї Великої Української Родини. Автор наполегливо шукає цікаві порівняння, влучні метафори, інші мовностилістичні засоби. Вдумайтесь: Божа Мати подарувала лілеї, як оберіг. У неї часто зустрічаються слова, які в українській культурі стали символами — калина, пісня, хатина... І навіть часте вживання слова — Бог — не є марним. Бо це — своєрідна молитва. Надія Самсін — ревна християнка, її постійно зустрінеш у церкві Воздвиження Чесного Хреста с. Добрячин Сокальського району, що стала для неї рідною. Писати вірші почала ще у

шкільні роки, писала в юності, у зрілому віці. (Прочитайте «Мій талант»). Однак писала тільки для рідних, близьких, друзів. Здебільшого це були привітання, вірші з нагоди різних приемних okazji. Але у того, хто творить, рано чи пізно виникає непереборне бажання вийти на ширшу читачку аудиторію, мовляв, хай оцінять, хай розсудять. Тому «Україно! Краю солов'їний...» і стала підсумком такого стремління. Повірте, мені приємно, що довелося бути одним з перших читачів цієї збірки, її ще рукописних текстів і робочої верстки, дискутувати з автором (а вона — цікавий співрозмовник), узгоджувати видавничі деталі. Така праця приносить тільки насолоду. Надія Самсін народилася 6 листопада 1960 року у с. Мала Березовиця Збарзького району на Тернопільці у сім'ї Романа і Євгенії Бартків. Та коли Надії виповнилося сім років, сім'я переїхала у с. Добрячин. Закінчила середню школу, працювала швачкою, пекарем, тепер — молодша медсестра фельдшерсько-го пункту. 1979 року виїхала заміж за Ореста Самсіна. Привідкрило таємницю: вірш «Палке кохання» — це про них... Разом з чоловіком виховала двох синів — Руслана й Андрія. Руслан з дружиною Наталею подарували двох онуків — Юліану і Владислава; Андрій з Оксаною — Андріану і Данила. Певен, ця збірка ад-

ресована, насамперед, їм — внучатам, найдороччим читачам! І не раз вони будуть читати-перечитувати бабусині рими. ...А вірші про Майдан... Тут сказано все. Вони написані слізьми, і годі коментувати! У них побажання, щоб діти, внуки, правнуки... вся Велика Українська Родина жили під мирним небом, щоб лихоліття минали нас. І все ж свою збірку автор завершує оптимістично. Цей звір звучить, як епілог: «Україно! Краю солов'їний... Ти не зникнеш в безвісті тривоги! І народ наш не вмер, не загине, бо із нами завжди Господь Бог!». **Тарас ЛЕХМАН, журналіст, викладач кафедри гуманітарних дисциплін Львівського інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом**

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА ПРЕМІЯ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

Конкурсна комісія з присудження Всеукраїнської літературної премії імені Василя Симоненка повідомляє, що з 1 липня 2014 року розпочато прийом творчих робіт на здобуття премії. Прийом робіт на конкурс триватиме до 15 жовтня 2014 року. Конкурсна комісія звертає увагу можливих претендентів на певні зміни в положенні про премію, передовсім щодо її засновників і розміру грошової винагороди лауреатам. Премія встановлена Черкаською обласною радою, Черкаською обласною державною адміністрацією за підтримки Національної спілки письменників України, Черкаської обласної організації НСПУ, Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка та Ліги українських меценатів із метою вшанування пам'яті поета-гуманіста Василя Симоненка, широкою популяризації його імені й творчості, підтримки молодих талантів, заохочення професійних і непрофесійних літераторів до творчих пошуків у галузі літератури, до написання високохудожніх літературних творів громадянського звучання, спрямованих на розбудову незалежної демократичної України. Премія присуджується у двох номінаціях: а) за кращу першу поетичну збірку (поетичний дебют), зміст якої відповідає вказаному тематичному спрямуванню; б) за кращий художній твір (поезія, проза, драматургія), зміст якого відповідає вказаному тематичному спрямуванню. До участі в конкурсі допускаються твори чи прізвища до них публікації в літературних часописах, надруковані протя-

гом останніх 3-х років, не відзначені іншими преміями, які здобули високу оцінку літературної критики, громадськості, широкого кола читачів. Мова творів — українська. Право висунення творів на здобуття премії мають колективи творчих спілок і товариств, мистецьких, навчально-наукових, культурно-просвітницьких установ і закладів (при цьому додається відповідний протокол). Кожна з організацій може подати на здобуття премії один або кілька творів одного автора. Посмертно премія не присуджується. Згідно з положенням, конкурсна комісія проводить відбір поданих робіт для участі в конкурсі і визначає лауреата, якому вручається диплом, нагрудний знак і грошова винагорода, розмір якої становить 15 тисяч гривень у кожній номінації. Список робіт, допущених до участі в конкурсі, публікується в пресі. З 15 жовтня до 30 листопада влаштовується їхнє громадське обговорення. Підбиття підсумків конкурсу завершується до 1 грудня. Оголошення імені лауреата — до 15 грудня 2014 року. Вручення премії — в Черкасах. Усі необхідні позиції й матеріали подавати чи надсилати на адресу: Черкаська обласна організація Національної спілки письменників України, вул. Хрещатик, 219, м. Черкаси (або: Головоштамт, а/с 92, м. Черкаси), 18000. Тел. (0472) 37-73-54. Запрошуємо до участі в конкурсі. **Конкурсна комісія**

Пропонуємо увазі читачів уривок з автобіографічного роману донецчанина (!) Володимира Сосюра «Третя Рота». Сьогодні, коли Донеччину, як і всю Україну, хочуть «угнути» під імперські стандарти, потрібно, пам'ятаючи минуле, зробити все можливе, щоб не пустити більше ці «стандарти» за наш поріг...

...Ми їдемо в Москву для проведеної декади української літератури та мистецтва.

Скільки радості!
В Москві нас дуже гостинно і гарно зустрічали — поетів, співаків, артистів...

Росіяни дуже люблять українців, як і ми їх, бо ми ж брати.

Радісно ми поверталися до Києва...

Та от, як удар страшного і несподіваного грому з безхмарного неба, редакційна стаття «Правди», в якій мене за вірш «Любіть Україну», за любов до України «в стягів багряному шумі» названо, по суті, націоналістом за те, що я нібито пишу за Україну поза часом і простором (а «знамен червоний шум!..» «Зойки гудків») і що Україна «між братніх народів, мов садом рясним, сіяє вона над віками!»... Справа в тому, що «Правда» критикувала перший варіант «Любіть Україну», написаний у 1944 році, сім років тому, де був рядок:

«Без неї — ніщо ми, як порох і дим, розвіяний в полі вітрами», і цей варіант переклав Прокоф'єв. А в збірці «Щоб сади шуміли», за яку я був нагороджений Сталінською премією 1-го ступеня, був надрукований вірш «Любіть Україну», в якому рядок: «Без неї — ніщо ми...» я замінив рядком: «між братніх народів...», щоб показати Україну не ізольовано од своїх соціалістичних побратимів і посестер.

Але «Правда» почала мене бити за перший варіант «Любіть Україну», що під цим віршем підписалися б такі недруги українського народу, як Петлюра і Бандера...

І скільки я не казав (коли мене почали бити у всеукраїнському масштабі, — всі організації!.. — і навіть у всесоюзному — шукали в кожній республіці свого «Сосюру» — ламали йому ребра, били під душу, як мене на Україні), і скільки я не казав, що я виправив «Любіть Україну», мені не вірили і били до самозабуття.

Корнійчук на пленумі письменників України кричав на мене (мабуть, з переляку, бо його теж критикували, але чомно і в міру):

— За який націоналістичний гріш ви продалися?

А Малишко вмістив у газеті «Радянська Україна» цілий підвал, у якому «доводив», що раз я був у петлюрівських бандах, то мені не можна вірити, що я на кожному вирішальному етапі становлення Радянської влади на Україні «був не з нами».

Його стаття була, по суті, ідеологічним ордером на мій арешт.

І теж Малишко робив це, як і Корнійчук, щоб одвести вогонь критики од себе і сконцентрувати на мені, бо його, як і Корнійчука, своїм криком зачепила критика.

Прохогін шукав націоналізм в моїй поемі «Вітчизна» і «знайшов» його там, де я писав про Україну, хоч у тій же поемі я з такою любов'ю писав про Білорусію, про Росію і Москву, як серце Вітчизни!..

Н. дописався до того, що «Сосюра вже перестав бути прикладом для літературної молоді!».

Одразу ж після появи статті в «Правде» «Об идеологических извращениях» мене викликали перший секретар ЦК КПУ т. Мельников.

Він мені говорив, що я — «представитель рабочего класса в украинской поэзии», що «у нас нет ни тени сомнения по отношению к Вам».

Внаслідок розмови з ним я написав покаянного листа, що був надрукований у «Правде».

А ще перед тим кореспондент прогресивної газети українців

Володимир СОСЮРА:

«І Я СТРАШНО УГНУВСЯ ДУХОВНО, ЯК ПОЕТ І ЯК ЛЮДИНА...»

Канаді приїхав, щоб перевірити, чи я ще є на світі, бо націоналістичні газети в Канаді писали, що я заарештований, і мене з цим кореспондентом у ВОКСі сфотографували.

Коли я приїхав у Сталіне, ішла конференція молоді, на якій виступав секретар Сталінського обкому КСМУ.

Він говорив про «Любіть Україну», про те, що під цим віршем підписалися б Петлюра і Бандера.

Закінчивши промову, він сказав:

— А тепер слово має товарищ Сосюра!

Мене зустріла електрична буря аплодисментів. Яюсь сумно ішов по Червоноармійській біля Бессарабки. Вилицею переходив юнак у міському костюмі з чемоданом у руках. Мабуть, студент. Він підійшов до мене і спитав:

— Ви — Володимир Сосюра?

— Я.

— Дозвольте потиснути вашу руку!..

Він потиснув мені руку і, не сказавши більше ні слова, швидко і схвильовано пішов від мене.

Я так розгубився від радісних сліз, що залили мою душу, що навіть забув спитати його, хто він такий.

То мені потиснула руку українська молодь.

І тільки це мене втримало від божевілья або самогубства, сталінські аплодисменти і цей потиск руки...

Але серце не витримало, і в мене почалися спазми коронарних судин, а потім досягла свого апогею гіпертонія.

Тільки це вже галузь медицини, а не ідеології, і за це я прошу пробачення у вас, мої золоті читачі!

Тільки медицина все ж зв'язана з ідеологією, власне, з ідеологічною боротьбою і любов'ю.

Серце почало протестувати уже після арешту моєї дружини, яку викликали в Міністерство державної безпеки телефоном, коли мене не було дома.

Так. Серце не витримало і почало давати грізні сигнали.

Муки особисті не такі вже й цікаві, тільки у нас трудно сказати, де починається особисте і де

Дзвонив той же, що заарештував дружину:

— Зайдите в министерство. За вами придет машина (з таким-то номером), вы садитесь в нее и приезжайте к нам.

Я вийшов.

Машина з указаним номером уже чекала на мене. В ній був один в чорному. І я з ним поїхав в Міністерство безпеки.

Ще до цього за мною вже ходила тін смерті. В неї були жовті штиблети, світло-шоколадний костюм і безбарвне обличчя нальотчика.

В міністерстві той, що мене привіз, завів до одного кабінету і зник.

В кабінеті було двоє в військовому. Один стояв, а другий сидів за столом.

Я показав свою перепустку, і той, що сидів за столом, забрав її в мене і замкнув до шухляди.

пишу, але мене не друкують.

Мешік:

— Хто вас не друкують?

Я:

— Газети, і журнали, і видавництва. Я вже давно, давно дав у «Радянський письменник» велику збірку поезій «За мир», але її й досі маринують.

Мене, між іншим, уже не друкували два роки ніде і не дозволяли виступати перед народом.

Тобі кажу «виправляйся», а не друкують, як же я буду виправлятися?

Смілянський правильно говорив, коли його били:

— Коли шахт'юр помилюся, то його ж не виганяють із забою, а дають йому змогу там же, в забої, і виправлятися!..

Мешік:

— До вас ніхто не заходив з націоналістичного підпілля?

кінчається громадське.

Наскільки чудесний наш соціалістичний лад, що в ньому злиті з «ми» воедино «я» кожного з нас.

Колись мені одна стара більшовичка сказала:

— Переживайте всегда с народом. Если радость, она будет большей, а если горе — оно будет меньшим.

І в цьому моє щастя, а може, й сила, що я ще до поради старої більшовички переживав завжди (і переживаю) з народом.

Я знав, що не в мене одного таке горе, хоч я ще вірив, що НКВС — меч диктатури пролетаріату, і раз заарештували Марію — значить, було за що.

Це говорила моя свідомість, а серце кричало, і плакало, і билось об ребра кривавими крилами, як підстрелена птиця.

І я страшно угнувся духовно, як поет і як людина...

Це дало право С. сказати на поетичній секції про мене: «Сосюра — вже смердючий труп».

Правда, товариші, і навіть Малишко (він іноді буває хорошим), всипали С. за мене.

А він щось белькотів, що він так сказав для користі літератури...

Та товариші в переносному смислі зробили із С. «смердючий труп».

Це було ще за доби «культу». До Києва приїжджали російські письменники, і з ними приїхав Назим Хікмет.

І теж це було ще за Сталіна.

Хікмет попросив Малишка познайомити його зі мною і при товаришах сказав мені:

— Я читал ваше стихотворение «Люби Украину» и никакого национализма в нем не нашел.

Після Сталіна почалося оздоровлення літературної атмосфери.

Стало легше дихати і співати.

Але за кілька днів до розгрому Берії і його бандитів уночі — дзвінок.

Ясно.

Мені сказали, щоб я почекав. Сиджу, чекаю...

А вони, ті двоє, про щось жваво і весело розмовляють, здається, про концерт, про гру артисток...

Мовляв, життя уже летить повз тебе, а ти, птінко, уже в клітці.

Довго я так чекав, а вони не звертали на мене уваги, ніби я — порожнє місце.

Очевидно там, нагорі, по прямому проводу питали згоди на мій арешт одну людину, що простягла благовісну руку над моєю головою і сказала:

— Сосюру не трогать!

І чорна рука, що вже добиралась до мого серця, щоб стиснути його смертно своїми гострими, закривавленими кігтями, одійшла в морок...

Тоді зроблено було такий крен.

Заходять двоє у військовому, рангом вищі за тих, що застосували до мене прийом «психологической пытки», і один з них сказав:

— Владимир Николаевич! С вами хочет поговорить министр.

Ми пішли нагору.

Зайшли до кабінету міністра.

Це був Мешік, потім розстріляний разом із Берією й іншими претендентами на криваву владу над тероризованим народом.

Вони хотіли навалити Гімалаї трупів до тих, що вже навалили, але... не вийшло!

Мешік, коли я привітався з ним, запросив мене сісти.

Я сів.

Він дивиться на мене і мовчить. Я теж мовчу.

Мешік:

— Чого ви мовчите?

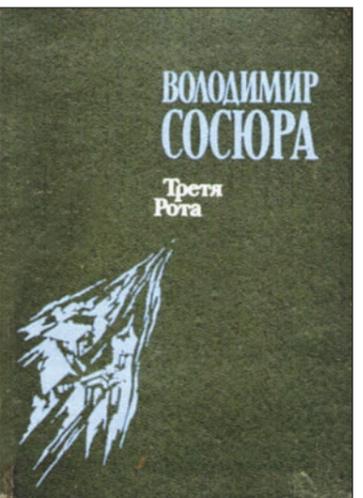
— Я жду, що ви мені скажете.

Мешік:

— Чого ви не даєте до друку ваших віршів? Ви що, протестуєте проти критики?!

Я:

— Ні, я не протестую. Вірші я

Я:

— Ні! Навпаки. Мені прислали загрозливі листи.

Мешік:

— А як ви живете матеріально?

Я:

— Не вилажу з ломбарду. Здав речей на 10 000 крб.

Мешік:

— Так ви мені напишіть листа про те, хто вас не друкують, і завтра у вас буде наш товариш. Ви передайте йому листа до мене і дасте йому переписати номери ломбардних квитанцій.

Я попросився з ним і пішов.

А той, що відібрав у мене перепустку і замкнув її в шухляду письменного столу, з такою люттю і темною ненавистю у східних очах дивився на мене, а рука, рука ката, віддавала мені перепустку.

Я, не попросившись із ними, вийшов.

А через деякий час та рука, що сказала своїм благовісним жестом: «Сосюру не трогать», повернула мені з далекої засніженої тайги мою дружину.

Це вже було після розгрому Берії...

Володимир СОСЮРА

ЛЮБИТЬ УКРАЇНУ

Любіть Україну, як сонце, любіть, як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить, любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні й наяву, вишневу свою Україну, красу її, вічно живу і нову, і мову її солов'їну.

Між братніх народів, мов садом рясним, сіяє вона над віками...

Любіть Україну всім серцем своїм і всіми своїми ділами.

Для нас вона в світі єдина, одна в просторів солодкому чарі...

Вона у зірках, і у вербах вона, і в кожному серця ударі,

у квітці, в пташині, в електровогнях, у пісні у кожній, у думі, в дитячій усмішці, і у дівочих очах і в стягів багряному шумі...

Як та купина, що горить — не згора, живе у стежках, у дібровах, у зойках гудків, і у хвилях Дніпра, і в хмарах отих пурпурових,

в грому канонад, що розвіяли в прах чужинців в зелених мундирах, в багнетах, що в тьмі

пробивали нам шлях до весені і світлик, і щирих.

Юначе! Хай буде для неї твій сміх, і сльози, і все до загину...

Не можна любити народів других, коли ти не любиш Вкраїну!..

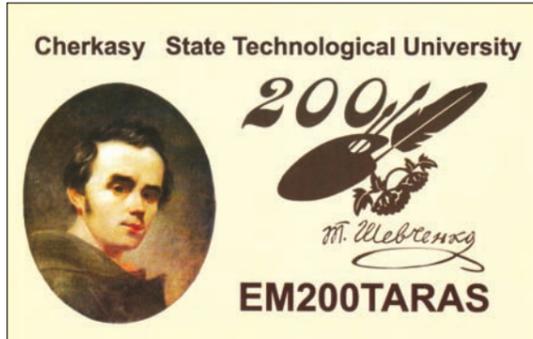
Дівчино! Як небо її голубе, люби її кожен хвилину.

Коханий любіть не захоче тебе, коли ти не любиш Вкраїну...

Любіть у труді, у коханні, у бою, як пісню, що лине зорею...

Всім серцем любіть Україну свою — і вічні ми будемо з нею!

ПОЗИВНИЙ — EM200TARAS

Цього року Україна, зокрема Черкащина, як і всі українці світу, відзначала славетний ювілей — 200-річчя від дня народження нашого геніального земляка Тараса Григоровича Шевченка. Я хотів би поділитись з читачами газети «Кримська світлиця», яку давно передплачую, спогадом про те, як Шевченкові дні святкували радіоаматори України, зокрема черкашани.

Щороку, а це вже проводиться з 1980 року, проходять дні активності радіоаматорів Черкаської області, присвячені дню народження Тараса Шевченка. Деякі аматорські радіостанції цими днями беруть спецпозивні, укорочені позивні. В дні активності є нагода кожному радіоаматору світу виконати дипломи «Кобзар», «Тарас», а цього року ювілейні дипломи «Кобзар-200», «Тарас-200». Радіостанція Черкаського державного технологічного університету (позивний UR4CYT) цього року працювала спецпозивним EM200TARAS. Протягом останніх 15 років у дні активності ми із студентами-радіоаматорами виїжджаємо в радіоекспедицію в с. Моринці — на Батьківщину Т. Шевченка і працюємо в ефірі прямо з території «Музея-садиби Тараса Шевченка». Це вже стало нашою традицією. Ди-

ректор моринської середньої школи Валерій Григорович Колісник завжди допомагає влаштуватись нашій радіостанції в одному з класів школи. Цього року в ефірі був справжній ажіотаж: кожен радіоаматор України хотів провести радіозв'язок з нашою радіостанцією, яка працювала позивним EM200TARAS і давала очки на дипломи, присвячені Тарасу Шевченку.

За час роботи цим позивним в ефірі нами було проведено більше 5000 радіозв'язків. Ми провели радіозв'язки з операторами всіх континентів світу: Азії, Африкою, Північною і Південною Америкою, Австралією, Антарктидою, Європою. В апаратному журналі нашої радіостанції зафіксовано зв'язки більш як з 200 країнами світу. Слід зазначити, що всі, хто працював з нашою радіостанцією в ефірі, з великим задоволенням проводять зв'язки з батьківщиною Великого Тараса. Кожному радіоаматору світу, хто з нами проводив зв'язки, буде відправлена ювілейна QSL-картка на знак підтвердження зв'язку, а ті радіоаматори, хто виконав умови ювілейного диплома, отримають його безкоштовно.

Шановна редакціє! Я із задоволенням направляю вам деякі радіоаматорські атрибути і зразок диплома Кобзар-200,

фотографії, QSL-картки нашої колективної радіостанції, фотографії, зроблені в с. Моринці.

Наостанок хочу наголосити, що найактивнішими операторами, які працювали з нами, були радіоаматори з Донецької, Луганської, Львівської областей, м. Києва, Дніпропетровської області, Криму. З села Шевченкове, колишня Керелівка, що неподалік Моринців, працювала ще одна меморіальна радіостанція Смілянського індустріально-економічного коледжу, який є складовою частиною нашого університету. Її позивний EM200TARAS.

З побажанням успіхів вашій (і нашій!) газеті в цей скрутний, тривожний час для України —

Анатолій АНТОНЕЦЬ,
начальник радіостанції UR4CYT-EM200TARAS

З ІСТОРІЇ ПІСЕНЬ

ДУМА ПРО САМОТНЬОГО КОЗАКА

У столиці Росії, в північно-му місті Петербурзі, була біла ніч. У великому парку дерева, куші, особливо поміж ними статуї здавалися якимись незвичайними. Загадкова таємничість казкової білої ночі та скульптури зачарували невисокого зросту, кремезної статури юнака.

Він кілька разів повільно пройшовся алеями парку. Одна статуя, досить добре освітлена білою нічю, його привабила чіткістю ліній, виразністю рис обличчя. Зупинився. Стояв довго та уважно роздивлявся. А вже потім почав малювати. Так захопився, що навіть не почув того, як хтось близько підійшов до нього, став поруч. Цей вродливий юнак все нішком дивився, як молодий художник швидко і вправно змальовує статую. Йому сподобався малюнок.

Саме цієї білої ночі, у великому парку, і познайомилися двоє земляків з України, в майбутньому наш геніальний поет і великий художник Тарас Григорович Шевченко та славетний співак, композитор, автор першої невмирущої опери «Запорожець за Дунаєм» і цілої низки чудових ліричних пісень Семен Степанович Гулак-Артемівський.

Вони стали близькими друзями, часто зустрічалися. Під час спілкування згадували рідну Україну, сумували за мальовничою природою, за гарною співучою мовою і зворушливими народними піснями. Їх знали багато. Вечорами співали разом Семен Гулак-Артемівський і Тарас Шевченко свої улюблені пісні: «Ой зійди зіронько, та вечірняя», «Та немає гірш нікому», «На городі верба рясна»,

«Лугом іду, коня веду», «Ой при лужку, при лужку» та інші.

Невдовзі над автором безсмертної книги «Кобзар» Тарасом Шевченком за велику любов до рідного знедоленого народу цар і пани-можновладці вчинили розправу. Спершу поета заарештували. Потім на десять років відправили служити солдатом без права отримання найменшого військового чину і нагород з «височайшою» заборонаю писати і малювати. Відправили в глухі місця, забуті Богом і людьми, — на пустельний берег Каспійського моря. Поет взяв із собою туди лише одну гілочку верби, щоб там, на далекій чужині, нагадувала йому рідну Україну. Далеко від казарми Тарас Григорович посадив її під пагорбом. Поливав, ретельно доглядав так, як мати — малу дитину. І виросла на диво верба розлога, тиниста. У тіні під нею сів, потайки писав вірші. Їх записував до своєї саморобної книжечки, яку ховав за халявою чобота.

Багато колишніх шанувальників, знайомих і навіть друзів з переляку зреклися, забули Тараса Шевченка. Тільки мужні і справжні друзі не забували мученика-поета. Йому писали листи, переслали гроші. Це вони допомогли вистояти, не втратити душевної рівноваги. Серед тих, хто не відступився поета, хоч це і загрожувало йому переслідуванням, нехтуючи заборонаю, підтримав Тараса Шевченка матеріально, посилав теплі, зворушливі листи, був і найближчий товариш Семен Степанович Гулак-Артемівський. Тому у

пеклі Аральської пустелі Тарас Шевченко часто згадував вірного побратима, подумки звертався до нього. Семен Степанович з'являвся йому навіть у сні, про що він записав у своєму щоденнику 27 липня 1857 року: «Бачив у сні Семена Артемівського із дружиною, як виходили з церкви Покрови...». «Мій єдиний друже, Семене», «Брате мій», «Любий Семене» — так звертався у листах до незабутнього товариша змучений невільник Тарас Шевченко.

...Йшов 1858 рік. Якраз був кінець першого місяця весни — березня. Однак чомусь холодна зима не поспішала відходити, не бажала поступитися місцем добрій, теплій весні. Вона з якоюсь образою, а вірніше із люттю сипала, шпурляла на засніжені вулиці Петербурга лапати, густими сніжинками. Ось такого непривітного дня опівдні йшов вулицею чоловік. Крокував повільно, але впевнено і все роздивлявся довкола. Відчувалося, що місто було чимось йому близьке. Це 28 березня 1858 року після довгих років заслання прямував Тарас Шевченко до свого побратима Семена Гулака-Артемівського. Переступив поріг — і не відразу впізнав його господар будинку Семен Степанович. Адже він знав молодого, ставного Тараса, а це був перед ним вже сивий чоловік. — Брате мій! — промовив

Тарас Григорович.

То від радості затремтів Гулак-Артемівський. Міцно обнялися, поцілувалися вірні друзі. На очах у них самі собою з'явилися непрохані сльозини.

Вони знову, як і було раніше, разом співали українські народні пісні. Згадували рідну Україну, за якою тужили на чужині. Багато спільного було в їхніх долях. Земляки, майже ровесники: Гулак-Артемівський народився у 1813 році, на рік раніше за поета, недалеко від його Кирилівки — в Городищі.

Одного вечора Семен Степанович дивився на гілочку із сухими листочками, яку йому подарував Тарас Шевченко з тієї верби, що виростив у неволі, йому тоді згадалася тиха річка в Городищі, а понад нею похилений в журбі явір та ще оті в юності почуті рядки:

*Стоїть явір над водою,
В воду похилився,
На козака пригодонька:
Козак зажурився.
Наче про гірку долю одинокого
поета без вірної
дружини була*

друга строфа:

*Не рад явір хилитися, —
Вода корінь мие:
Не рад козак журитися,
Так серденько ние.
Хутко сів за рояль і відразу
створив музику до цих слів.
Пісня «Стоїть явір над водою»
починалася широким
наспівним вступом, в якому
вгадувалася пронизана печалю
мелодія.*

Мелодійність і образність були дуже близькі до народної пісні. Недарма тривалий час вона вважалася народною піснею. Вперше влітку 1860 року Семен Гулак-Артемівський її виконав для Тараса Шевченка. Вона справила на поета глибоке враження.

У серпні 1860 року пісня «Стоїть явір над водою» виїшла в Петербурзі окремим виданням. На титульному аркуші був рядок: «Музику присвячую Т. Г. Шевченку. С. Артемівський».

Ця пісня до останніх днів жила в душі поета. Часто її виконували разом: поет і композитор. Вона так сподобалася Тарасу Шевченку, що в 1860 році написав вірш «Надніпровую са-

гою», де в канву свого твору ввів образ явора — зажуреного самотнього козака:

*Над дніпровую сагою
Стоїть явір між лозою...
Стоїть старий, похилився,
Мов козак той зажурився,
Що без долі, без родини,
Та без вірної дружини...*

У 1861 році поет, виснажений хворобою і невлаштованістю в житті, передав Семену Гулаку-Артемівському на зберігання найцінніші свої скарби — вірші, написані ним в Петербурзі після повернення із заслання, а також листи, картини. А через кілька тижнів геніальний поет Тарас Шевченко відійшов у вічність.

Пам'яті Тараса Шевченка був присвячений великий концерт, на якому Семен Гулак-Артемівський, який тяжко переживав втрату свого побратима, із щемким боєм співав «Стоїть явір над водою».

Треба відзначити те, що кілька строф до цієї пісні написав сам Семен Гулак-Артемівський.

Володимир КАПУСТІН,
поет, публіцист,
член Національної спілки письменників України

СТОЇТЬ ЯВІР НАД ВОДОЮ

Слова і музика Семена Гулака-Артемівського

*Стоїть явір над водою,
В воду похилився;
На козака пригодонька:
Козак зажурився.*

*Не хилися, явороньку,
Ще ж ти зелененький;
Не журися, козаченьку,
Ще ж ти молоденький!*

*Не рад явір хилитися, —
Вода корінь мие!
Не рад козак журитися,
Так серденько ние.*

*Ой поїхав з України
Козак молоденький, —
Оріхове сіделечко
Ще й кінь вороненький.*

*Ой поїхав на чужину
Та там і загинув,
Свою рідну Україну
Навіки покинув.*

*Звелів собі насипати
Високу могилу,
Звелів собі посадити
Червону калину.*

*«Будуть пташки прилітати,
Калиноньку їсти,
Будуть мені принести
З України вісті!»*

(Продовження. Поч. у № 28)
Деякі бугаї, звинувачуючи одне одного у нещасті, почали битися в хвилях межі собою. У корів зупинялося серце, і вони опускалися на дно. Невільники поналипали чайкам на весла, і козаки, гребучи вже не вільниками, піднімали їх над татарами й опускали, піднімали їх над конаючою ордою і опускали... Берегами у степ тікали сайгаки. Дніпро горів у козацьких шаблях, і в татарів, аби врятуватися, не було навіть і соломинки... Хан Газі-Гірей вихопив кинджал і вдарив собі у серце. Кинджал зламався. Під халатом у хана був панцир. Тоді Газі-Гірей переступив через поруччя й полетів з даху в провалля. За ним кинувся Огли-Нуззет...

Біля Дніпра під стіною фортеці у кропиви вони обидва лежали з переламаними ногами, і паша утішав розбитого хана, як міг... На двадцяти із сорока училіх — безносих, кривобоких, покалічених ядрами чайках, з гирилицею трофейних сандалів й неповороткою галерою, кошовий отаман Запорозького війська Богдан Микошинський тягнув додому, до Базавлуцької Січі. Козаки ледь гребли...

А першу Запорозьку козацьку Січ із столицею на острові Хортиця занував у 1554-му році волинський православний князь Дмитро Вишневецький, знаменитий й знаний під іменем Байди. Йому набридло ходити під Польщею та її королем і він в один день покинув на Західній Україні свою дідизну Кременець, села і хутори, покинув подаровані йому королем міста — Черкаси й Канів на Україні Східній, сів на коня й подався на Україну Південну, у Дике Поле, на Запоротти в пониззі Дніпра. У пониззі, роздивившись, що воно й як, Вишневецький зібрав біля себе річкові, степові та озерні ватаги озброєного різного люду, обравши для цього гурту скелястий острів Хорт, або, як його ще називали, Хортиця, де в 972-му році печензький хан Куря убив першого козака, київського великого князя Святослава... Приглядались один до одного козаки й Вишневецький недовго, зрозумівши відразу, що повивало їх одне — воля і гідність. Підсвітивши багаттями діки над Хортом зорі, Вишневецький підняв козаків на війну з кримським ханом Девлет-Гіреєм, батьком Газі-Гірея, а заодно і з його патроном — турецьким султаном Селімом за відібране ними у козаків Чорне море. Чорне море козаки мали мати й собі. Билися вони дев'ять літ.

По втраті Вишневецького-Байди у Стамбулі запорожці подивилися на себе збоку: так ось вони хто за люди, за сила, за товариство! З розкиданих по Дикому полю й Дніпру безпритульних ватаг тепер їх, об'єднаних Хортицею, стали остерігатись, а то й підлизувались до них ті ж самі татари і турки, а також московський цар Іван Грозний та польський король Жигмонт-Август. Особливо ж козацтво відчувало себе на силі з такими своїми привідами, як гетьман Косинський, коли він був ще живий, коли ще не вбили його у Каневі польські жовніри, та нині суцільний гетьман Григорій Лобода. Лобода, правда, не вгодив їм і недавно подався на Київщину гетьманувати над реєстровими козаками. Як пішов від них Лобода, на Великому Колі запорожці проголосили собі кошовим Микошинського, і хоч у першім із ним поході половину їх під Опаковим перебило, та що вже зробиш? Зате турки й орда, принаймні орда, надовго зважатимуть, що то таке — козаки!

Сорок років пробули запорожці на Хортицькій Січі, а три роки тому знайшли для життя собі інше, ще безпечніше місце, неподалік від Хортиці, вниз по Дніпру на його притоці, що звалася Базавлук. В гирлі цієї притоки є під такою назвою й острів: острів Базавлук, що із татарської мови по-нашому означає крига, лід. На цьому острові й впадало козацтво свої нові курені Базавлуцької Січі. Кращого місця годі й шукати! Зі сходу, з татарської сторони, оберігав товариство Дніпро. З заходу, від Дикого Поля, під лобатим, з червоної глини, тернистим краєм бурчав сам Базавлук — річка з характером, звивиста та глибока. З півночі й півдня гнали хвилі лимани — Бейкуш та Журавлинський. А випаси, а гаї, а діброви на острові! А плавні! Плавні навколо такі, що коли в них не заблудиться вуж, то скаже Богу спасибі...

Козаки ледь гребли. Гребли вони вже два дні. Пішов третій. Ще пазавчора, відразу ж після Очаківської веремії, татарські невольники перебрали в козацтва, — аби воно відпочило, — на чайках весла, та позакерувались невдовзі, заморилися, змиленими від того поту руків'ями поздирили коліна й натовкли груди. Стало видно, що до цієї роботи вони не годяться: весла у них налізали одне на одне, заклинювалися, бо хто гріб, хто ще тільки весло підіймав, а третій уже ціпав своїм не по воді, а зверху по веслах інших. Врешті, козаки перейняли весла назад, а невольників посадили терти на тертках сир: на кожній чайці у запорожців тулився на задку зашпакльований наглухо погрібець, де вони, як вихоплювались на море, ховали в бочечках криничну воду, набой, порох, сіль,

пшоно, кругляки овечого сиру й по білій, перестеленій м'ятою, чистій сорочці.

З тихого неба накрапав тихий дощ. Незабаром і Січ.

Назустріч флотилії виповзли острівки. Вони закупчилися осокорами й повільно пішли біля чайок, сандалів й дебелой, з жінками, галери. Повздовж острівків по ніздрі в воді остуджувались олені. Їхні темні при синій воді очі незворушно стояли поміж білих лілей і не кліпали: олені проводжали своїх козаків-сусідів до їхнього дому, на Січ. За оленями, притопленими в воді рябими гузенцями, з потемнілої лехи рохкали невидимі дікі свині — цямкали корінцями кнури і льохи, а поросятка покувікували...

Та ось перед чайками дурманячим духом задихали плавні: дрімучі, затягнені ряскою за кугою, плюскопліви від качви, лебедів і водяних курочок, зроду некошені очерети стояли, як зі списами військо. Церемонні, шляхетні чаплі білили на очеретяних гніздах в ситнягових пролізах. Жовтими лагідними дзьобами чаплі ніжно скубли своє рожеве підкрилля, здумали дзьобами з-під крилля пух і здували стежили, як він колівається над ситнягами й тале...

Козаки мружилися на воду, оглядались понад невольниками назад, на

**Микола
ВІНГРАНОВСЬКИЙ**

СЕВЕРИН НАЛИВАЙКО

далекій вже в хмарах і в морі Очаків...
Другий рік підряд низовикам не таланило: і минулої зими при живому ще гетьманові Косинському, коли у снігах побив їх під П'яткою Наливайко, і тепер, при Микошинському, коли потрощило гарматами під Опаковим. Таких невинних запорожці й не пам'ятали. Траплялися біди і при гетьмані Вишневецькому-Байді, і при гетьмані Богданові Ружинському, коли запорожці взяли Трапезунд і Синоп та спалили пристань у Константинополі, і при Івані Підкові, якого запросив до себе у Польщу, як друга, король Баторій і зніс йому голову, але такого, як тепер під Опаковим, ніхто не пригадавав! Не траплялося таких невдач й при Самійлі Зборовському аж до Косинського, Лободи й Микошинського. Та Микошинський в тому не винен. Мало що з ким було й могло бути? Низовики-чорноморці свого кошового не винили. Вони лиш зблимували очима на хижу дніпрову воду, і їхні руки на веслах лежали сумні. Ніби відчували перед козаками якусь і свою провину, горбилися на днинах чайок невеселі невольники: вони позгиналися нижче, повнурювали голови межі колін і терли сир. А хто, так само не підіймаючи голови, набивав тютюном запорожцям люлечки-носогрійки.

На свою з відбитим вітрилом скособочену чайку Богдан Микошинський скликав курінних отаманів — бо як бути з жіноцтвом? Навіть однією ногою пускати жінку на Січ не велить запорожський звичай. А Січ наближалася. І вечір, і Січ, і накрапало... Завтра, коли козаки відпровадять жінку з галери до сіл і хатів, на домашню за Дніпром Україну, — то буде ввзятра. А де притулити їх з дитлашню сьогодні?

З таким запитанням кошовий подивився на курінних отаманів і раптом згадав, що сьогодні мина йому якраз сорок років, і йому стало прикро, що він вже такий старий... Микошинський діваст із кісета уламок люстерка, аби глянути, який він, Богдан, на цю свою роковину є? Та в шербатім уламку його обличчя не помістилося, і тріснуте посередині люстерко показало лише одне Богданове сіре, з загнутими дівочими віями око, одну запалу, вгнуту шоку, половину сухого носа й одного вуса. Друге ж його око, другу шоку й другого вуса люстерко лишило ніби по той бік сорока Богданових літ, лишило їх біля Марусі... На хуторі над Сулою під Мгаром виглядала Микошинського його тридцятилітня жінка: шестеро дітей, сто десятин землі, луків і лісу, воли, корови, коні, птиця, пасіка, олійня і млин, хата, клуні та стайні, Марусині та його, Богданові, старі вже батьки — все на її руках. Сам Микошинський, коли недовго навідувався звизму із Січі додому, то наступного літа чи осені у них з Марусею з'являлась ще дитинка. Оце і всі його домашні відвідини. Не встигала жінка й зогледитись, як приходив той день, коли чоловік збирався знову на Січ. Вона виходила на подвір'я, виводила Богданові з конюшні коня, старі батьки кашляли, діти наліпали з хати в шибики... Тримуючись за стремено, Маруса проводжала Богдана за хутір. В степу за могилою Микошинський нахилився з сідла, цілував жінку в солоні очі і губи, казав «незабаром буду» й прямував знову на Січ. І так з року в рік, ось уже десять років...

— То що, панове, будемо думать? — ховаючи люстерко до кісета, спитав кошовий.

Курінні отамани мовчки сиділи: в їхніх очах ще вибухали турецькі ядра і ті розтрощені ядрами чайки, що розлітались разом з козаками над водою на цурки...

— Я, панове, коли дозволите, то скажу так, — трохи перекодя відповів кошовому Омелян Горшко. — Що заведено на Січ — заведено не нами, і не нами буде воно порушено. Не пускати жінку на Січ, то й не пускати. І годі. Про що тут іще говорити? Нема про що. Через те я й міркую: ви, панове, з чайками і сандалами їдете собі на Січ, а я на цю одну ніч пристану галерою з жінками й малечою до котрогось із островів. Он їх, незайманих, скільки! Та й Докія моя сказала, що на галері вони ночувати не хочуть. Отож висадку їх на острів.

— Сиро на островах. І дітей комарі з'їдять, — сказав Микошинський. — Тоді вже краще припийте до берега, там хоч сухіше. І ви, пане Омеляне, з сотнею товариства, що гребуть на галері, наших жінок і початуйте. А вранці за ними приїдем возами. Приставайте до берега.

— Це, пане кошовий, що ви кажете, все воно так. Але ж береги над Дніпром з нашого боку стрімкі, як чорти! Страшно до них підходити, бо з них дивляться такі допотопні іще вовки і сичать гадуки, що й Богу не по собі! Спробуй до них пристань! А коли й виберемо де над водою який бережечок, то як на ньому наші жінки розмістяться, бо їх з малечою не менше як зі сто душ?

— А між Сандалкою й Верхньою Лапкою? — спитав Микошинський. — Де звирячий водоїп? Там ніби й не круто.

— Хіба там. Бо інакше — ніде, — сказав Омелян. — Така тісна кругом...

Курінні отамани розпливлися каюками кожен до себе, а Горшко покривував весельцем до наспуленої галери, що чипіла у хвості покалічених чайок.

— То, Омеляне, будемо ночувати на березі в осоці, як гуси? — зустріла Омеляна Докія.

— Чи, може, на острові, як олені? — Докіє, Докіє, не кричи... Чого ти кричиш? — гамував її Омелян. — От пристанемо зараз до берега, а там і сухенько, і затишно. А ввзятра вранці приїдемо за вами кінями, з теплими кожухами й кобеньками, бо, глянь, уже осінь.

— Не жаль вам нікого — ні нас, ні дітей, — не гамувалась Докія. — Не жаль ні вдома, ні тут! Чи, може, не так я кажу, не так?

— Хіба ж я, Докіє, винен, що в нас на Січі козацькі закони? — виправдовувався Омелян. — Та чи ж я коли забував тебе? Чи не бував, коли міг, в Гусятині? Чи то я, чи інший хто з козаків забував коли свою сім'ю?

— За всі оші дні, поки ми плывемо, то лише один раз, один-однісний раз мене про Галю спитав... А вона вже заручена з Наливайком!

— Про те, Докіє, я знаю уже давно! — Звідки? Від кого? — Та від самого Наливайка і знаю.

— Як? — і невеличкі карі очі Докії побільшали.

— Та з-під П'ятки і знаю, — задер на галерне вітрило голову й тяжко сказав Омелян. — Бачилися ми з Наливайком під П'яткою...

— Все одно в тебе на умі лише Січ, — і Докія заплакала.

Жінки, молодіці, дівчата й монашки, що стояли біля Докії й сиділи з дїтлахами, почали помагати Докії слізьми.

Козаки на галері опустили на весла очі.

— Отака ваша козацька до нас любов і повага, що нам ніде і голови прихилити, — і Докія відвернулася від Омеляна.

— Годі! — не стримався чоловік. — Тут хочеш, аби вам усім було краще, а ти насідаєш!

— Приставай, Омеляне, до берега, і ми підємо степом додому самі. Не хочемо ми ні

ваших возів, ні теплого одягу. Спасибі, татарам не віддали, відбили! Дякуємо за волю, за гостинність, а дорогу назад вже якось і без вас знайдемо. Дайте нам лише на дорогу ваші шаблі й рушниці!..

— Ой, Докіє, Докіє, і що ти собі тільки думаєш! — зітхнув Омелян.

Прогребли Чортомлицьке Дніприще й гирло річки Підпільної, протягнулися біля Сандалки, минули й Верхню Лапку. Галера відстала, завернула до берега Верхньої Лапки, а чайки й сандали втягнулися в Базавлук. Комарня під вечір наче сказилася й добиралася мало не до кісток.

Січова сторожа вже, либонь, угледіла козацькі чайки, бо за волоттям очеретів, де м'яко крізь дощик стелилося сонне сонце і золотим, як віконечко, хрестиком прорізався козацька Покровська церква, зателенькали дзвони. Козаки перехрестилися. Перехрестилися і невольники.

Дзвони, як раптово заговорили, так само раптово й стихли. На знак повернення козаків-чорноморців уже мусили б ударити з валів гармати, та гармати не били. Чорноморці на веслах переглянулися — що б то могло означати? Курінні отамани, а з ними і Микошинський, кожен пильнуючи зі свого човна, насторожилися. Над Січю стояв яструб. Що там яструб над Січю назирив, чорноморці з води не бачили, та уклія він у небі, наче вмурований. Козаки, не змовлячись, налягли на уключини, чайки востане жалібно заскрипіли й перші три з них вистромились носами на січову пристань...

Обличчям Богдана Микошинського пішли здивовані тіні, він закліпав своїми дівочими очима: на пристані не було нікого!.. Привстали з-за весел й здивовані, навіть трохи злякані козаки, бо ніхто їх не зустрічав!.. На березі не виднілося ні душі, ні ноги, не чулося людського голосу! Не було ні тих курінних отаманів і козаків, що zostалися Січ вартувати, ні полковника Кремського, що лишився тут за старшого, ні всього того люду, який завжди втовтувався між куренями. Не помічалось ні ковалів, ні зброярів, теслів, рибалок, і конопасів, гармашів, чинбарів, смолярів, кухарів, ні старих козаків-січовиків, ні козаків-молодиків, ні козаків-школярів з шаблями за поясами і з гусячими перами поза вухами, навіть січового священика Луки не було!..

На порожню, пустельну, вперше ними побачену Запорозьку Січ роззявили роти татарські невольники й один з одного за-оглядалися.

Богдан Микошинський і чорноморці, заточуючись від очаківської рубанини, веслування, безсоння і втоми, видавали з чайок на сушу, й, розтираючи зомлілі ноги, почали роздивлятися: куди вони припливли? Ніби не Січ, а покинутий роєм вулик... Лиш під горбком чаділо смолою кілька залишених казанів та біля них динищами догори біліло троє нових несмоленних чайок. За осокорами на горбку, на перещіплені кульбах стелилися недощиті й полишені шевцями вітрила. По них чапала ворона. Її били, шугаючи з неба, ластівки. Ворона нехотячи відкаркувалася, та злітати з вітрил не думала, бо ходити по вітрильних полотнищах вороні, либонь, подобалося.

— Ідіть, добродію, от туди на горбок, на вітрилах приляжте, нічого такого не думайте, не турбуйтеся, бо ми тепер вдома, — сказав збитим з пантелику невольникам Богдан Микошинський й побіг доганяти своїх чорноморців, що зайшли у порожні провулки.

Вони в провулки втягнулися і в нерішучості поставали: і тут було тихо, хоч маком сій!.. Накінуті на гілля горіхів і груш, а то й розстелені зверху на куренях, провітрювались від молі чорні та білі кожухи. Настромлені на кілки перелазів, чорнілі та сивіли смушкові шапки. На недометених вуличках вербовими держаками, похилени на тини, стирчали мігли.

Провітрувалася і церква. В її розчинених навістіж дверях дихала, навішена вгорі на цвяшки і прикладена на землі камінцями, прозора серпанкова завіса. Крізь неї з хлопчиком на руках дивилася Божа Матір. Дивилася вона на прикутого за ногу ланцюгом до гармати самотнього козака. Посеред непрометеного майдану навпроти церкви він саме спав. Поряд із ним сів оберемок свіженьких різок. Вони означали, що цей нетягак-козак привів на Січ потаємно жінку, заховав її у плавнях і думав, сердега, що якийсь дідько її у плавнях не знайде й не знатиме, а козаку з нею буде, як краще й не може! Та не змикитив нетяга, що до любові доведеться щоночі ходити, бо їй уночі в оточенні очеретів і води стане холодно й лянчо! І він, бідага, таки ходив. Ходив-ходив, аж доки не доходився: очеретяне кохання його відкрилось! Й ось тепер маєш: прикута до гармати нога й купа різок. Тепер, хто майданом брестиме, мусить по гузну різкою і всмалити... Козак, випивши кухоль води, що поставив йому коло вуса товариш, розмілив від паркового повітря і, чи не вперше без білого, любого личка, обнімаючи оберемок вербових різок, заснув...

(Продовження буде)

ПРО ЩО ПИСАЛА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ» 20 РОКІВ ТОМУ...

Напевне, найперше, що рятує кожна редакція під час якихось катаклізмів (як от наше недавнє виселення з артеківської бази-готелю), — це свій газетний архів. Це зараз усе в комп'ютерній пам'яті, весь архів можна на флешку записати, а кілька десятиків років тому про таке навіть не чули, все на папері...

Ми врятували усі наші «Світличні» підшивки, за всі минулі роки — бо це ж не лише життєпис окремо взятої газети, це — історія нашого українського буття в Криму... Гортаємо тепер пожовклі від часу сторінки і вдихаємося у минуле, як у дзеркало: ось вчитайтеся, хіба ж це не про сьогоднішня?

З ІСТОРИЧНОГО досвіду добре відомо, як болісно розлучалися імперії зі своїми колоніями. І все-таки друга половина ХХ століття переконливо засвідчила, що ні силовий тиск метрополії, ні їхні погрози і навіть новітня зброя не зупинять прагнення колись підкорених народів до незалежності. Тому найліпше і найвигідніше розійтись полюбовно. Саме так вчинила, наприклад, Британія. Не будемо ідеалізувати її підходів у цій непростій справі, але, «відпустивши на волю» домініони й колонії, вона завдяки доволі гнучкій політиці зуміла на руїнах колишньої імперії створити вільну асоціацію суверенних незалежних держав — Британську співдружність, до якої рівноправними членами увійшли Канада і Австралія, Індія і Нова Зеландія та інші раніше залежні території. А чому, питається, і не увійти, коли це вигідно економічно і коли вирішено найважливіше питання — військово-обставлений церемонією припускалися в колоніях прапори метрополії, виголошу-

ГОЛОВНИЙ ФАКТОР НЕСТАБІЛЬНОСТІ РОСІЙСЬКА МІЛІТАРНА ПРИСУТНІСТЬ У МОЛОДИХ КРАЇНАХ

валися відповідні промови, і лише коли останній чужоземний солдат повертався до себе на батьківщину, господарі зітхали на повні груди, впевнені, що тепер державотворення залежить тільки від них самих.

Кажуть, що британський чи французький, чи якийсь інший апробований варіант полюбовного розлучення не для Росії. Мовляв, більшість колишніх республік СРСР не десь там за морями-океанами, а в неї під боком, і що, мовляв, зовсім невідомо, як вони поведуться в найближчому майбутньому. Безумовно, це — звичайнісіньке лукавство. Адже світові громадськості підкидається думка про якусь потенційну загрозу життєвим інтересам Росії з боку новоутворених сусідніх держав. Абсурдність таких заяв самоочевидна, бо ні Казахстан, ні Україна, ні Білорусь, ні всі інші колишні

республіки не виносять ніяких шодо Росії злих намірів, а от у неї до них, в тому числі й зовсім маленької Естонії, амбіції і претензії є.

Більш відвертою є інша теза, яку поділяють не тільки обмежені обивателі, а й, на жаль, багато російських високодостойників: «Россия может только взять, отдасть — никогда». Мовляв, приєднали до Росії колишню Пруссію з Кенігсбергом — хай спробують німці одібрати її назад. Мовляв, ніколи не діждеться Японія, аби їй повернули бодай один з Курильських островів.

Справді, хапальний російський інстинкт зайшов дуже далеко. Це тільки в повенній пісні співалос: «Не нужен мне берег турецкий и Африка мне не нужна». А в

час Першої світової війни. Навіть сьогодні, коли відбувається процес розвалу імперії, Росія заявляє про свої інтереси не тільки на чорноморському узбережжі, а й далеко за турецьким берегом. Досить пригадати, як у ці дні вона претендує на роль миротворця в Йеменському конфлікті, претендує, маючи на те жодного морального права. Бо, по-перше, в боях між Північним і Південним Йеменом використовується й російська зброя, знов-таки продана заради «інтересів», а по-друге, щоб мирити когось, потрібно навести справедливий лад у власному домі.

І взагалі, як може бути миротворницею країна, яка, тримаючи свої війська в сусідніх країнах, використовує їх насамперед для того, щоб створити там обстановку постій-

ної урівноваженості, дуже обережний у висловлюваннях Президент Казахстану Нурсултан Назарбаєв одного разу не стримався. «Коли хтось говорить, — заявив він, — про захист росіян не в Росії, а в Казахстані, я згадую часи Гітлера, який починав із захисту судетських німців». До речі, на казахстанській землі і досі перебувають (приблизно з тисячу) російські солдати, які обслуговують ядерні ракети, а також гарнізон на космодромі Байконур.

Казахстанський лідер сказав правду, бо ніде в нових державах ні в чому не ущемляють росіян. Прості люди по-простому і міркують: будь ти, насамперед, порядною людиною, поважай моє — і я поважатиму твоє. А яка твоя національність, то байдуже. Хіба не так у нас в Україні, в Білорусі чи Молдові? Дуже

на Сахаліні, квартири всіма правдами й неправдами для себе та своїх дітей «вибивали» в Ризі, бо не було їм ніякого резону повертатися до дідівських осель у в'ятських чи вологодській глухомані. Саме вони тепер найбільше галасують про ущемлення в правах.

А якщо розібратися спокійно? Ну, переїхав, ну, вже двадцять років живеш тут, то невже це така непосильна праця — вивчити, скажемо для прикладу, двадцять латиських слів? Невже справді тебе так принизить, коли побажаєш своєму сусідові доброго ранку «Лабріт!» або подякуєш продавщиці «Пальдес!» за щойно привезений з пекарні запахущий «майзе»? І тоді не буде потреби приставати до інших з набридливими балачками і наріканнями на те, що тебе «ети латыши не любят». Тоді тебе, якщо хтось і не любить, бо на це треба мати якісь виняткові підстави, то поважатимуть неодмінно.

На захисті «рускоязычных» особливо грають ті російські політики і «яструби», які сплять і уві сні бачать відновлений від Москви до самих до окраїн Радянський Союз. Мілітарна присутність на теренах колишніх республік — лише переконливий доказ того. Хіба ж не втручається брутально 14-та російська армія у молдавські події, хіба не підтримує вона відкрито придністровських сепаратистів? А що коїться в Грузії, куди від самого початку братовбивчої війни настирливо і грубо втручається Москва?

Лише тоді, коли російські військові контингенти покинуть ці (і всі інші) регіони так званого ближнього зарубіжжя, настане більша певність, що там самі розберуться з власними проблемами і зрештою дійдуть замирення і згоди. Такий вивід і став би з боку Росії першою її справді миротворчою акцією.

Г. ОЛЕШКО

«Кримська світлиця»,
9 липня 1994 р.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЛИПЕНЬ

18

1863 р. — до Київського цензурного комітету міністром внутрішніх справ Російської імперії Петром Валуєвим надіслано таємний циркуляр, відомий як Валуєвський указ, таємне розпорядження міністра внутрішніх справ Російської імперії Петра Валуєва до територіальних цензурних комітетів, в якому наказувалося призупинити видання значної частини книг, написаних «малоросійською», тобто українською мовою. Згідно з указом заборонялась публікація релігійних, навчальних і освітніх книг, однак дозволялась публікація художньої літератури.

Мотивом до видання циркуляру став страх царської влади, що публікації книг українською мовою стимулюють зростання сепаратистських, пропольських та антицарських настроїв.

Дію Валуєвського циркуляру було закріплено і розширено шляхом видання імператором Олександром II Емського указу 1876 року, згідно з яким видання творів українською мовою заборонялося практично повністю.

Валуєвський циркуляр — один з яскравих виявів шовіністичної політики російського самодержавства, спрямованої на посилення національного, духовного і політичного гноблення українського народу.

1946 р. — на еміграції відновлено Спілку української молоді.

1995 р. — спроба поховати тіло Патріарха Володимира у Софійському соборі наштовхнулася на опір з боку духовенства УПЦ МП та силові дії з боку загонів спеціаль-

ного призначення МВС України.

Народився:

1936 р. — Юрій Ілленко, український політик, кінооператор («Тіні забутих предків»), кінорежисер («Криниця для спраглих»), «Вечір напередодні Івана Купала», «Білий птах з чорною ознакою», «Легенда про княгиню Ольгу», сценарист («Мріяти і жити», «Лісова пісня» — всього 47 кіносценаріїв). Батько українського політика, націоналіста Андрія Ілленка.

19

1650 р. — турецький посол Осман-ага в Чигирині уклав військовий союз з Богданом Хмельницьким.

1918 р. — у Канаді постала Українська греко-православна церква.

1926 р. — Катеринослав перейменовано в Дніпропетровськ.

Народився:

1925 р. — Валько Кравченко, севастопольський історик, краєзнавець, журналіст, полум'яний патріот України, почесний член севастопольського товариства «Просвіта».

Померли:

1876 р. — Іван Сошенко, український маляр і педагог.

1945 р. — загинув у радянській тюрмі Августин Волошин, український політичний, культурний, релігійний діяч Закарпаття, греко-католицький священник, 1938 р. — прем'єр-міністр автономного уряду Карпатської України, в 1939 р. став президентом цієї держави, Герой України (посмертно).

20

1993 р. — Рада Безпеки ООН визначила, що постанова Верховної Ради Росії щодо статусу Севастополя як російського міста не має юридичної сили.

21

1992 р. — сторожовий корабель Чорноморського флоту СКР-112 перейшов на бік Військово-Морських Сил України. Командир СКР-112 — капітан-лейтенант Сергій Настенко. Екіпаж — 108 осіб.

21 липня 1992 року СКР-112 підняв український прапор і вирушив із Кримської військово-морської бази (Новоозерне) у бік Одеси — з наміром увійти до складу Військово-Морських Сил України. Спроби російського командування силами інших кораблів і авіації перешкодити діям СКР-112 були марними.

Влітку 1996 року корабель було утилізовано та розібрано на металобрухт. Громадськість України, багато військових та політичних діячів бачили корабель як майбутній музей Військово-Морських Сил. У Севастополі члени «Просвіти», Спілки офіцерів України та інших організацій створили комітет із захисту «СКР-112» та направили міністру оборони десятки звернень і заяв громадськості, але все марно.

Народилася:

1906 р. — Олена Теліга, українська поетеса, літературний критик, діяч української культури.

1941 року під час німецької окупації в Києві Олена Теліга організує Спілку українських письменників, відкриває пункт харчування для своїх соратників, співпрацює з редакцією «Українського слова» Івана Рогача, що знаходилась на Бульварно-Кудрявській вулиці, видає тижневик літератури і мистецтва «Літаври».

Після арешту редакції «Українського слова» О. Теліга не брала до уваги постанов німецької влади: ігнорувала вказівки німців зухвало і принципово. 7 лютого 1942 р. почалися арешти. Друзі її попере-

ждали, що гестапо готує засідку на вул. Трьохсвятительській, де розмішувалася Спілка; проте знала, на що йде, тікати не збиралася. У приватній розмові з М. Михалевичем уперто підкреслила: «Ще раз із Києва на еміграцію не поїду! Не можу...»

Це був її свідомий вибір, це був її шлях, який вона гідно пройшла до останнього подиху. Олена пішла на ставідсоткову загибель, з нею пішов і її Михайло. Під час арешту він назвався письменником, щоб бути разом з нею.

У київському гестапо Олена Теліга перебувала у камері № 34. Тоді ж відбулася її зустріч із сестрою Лесі Українки, з якою вона обмовилася кількома фразами. На сірому гестапівському мурі залишила вона свій останній автограф: угорі намальовано тризуб і напис — «Тут сиділа і звідси йде на розстріл Олена Теліга». За даними істориків, 22 лютого 1942 р. українську письменницю-патріотку було розстріляно в Бабиному Яру разом із чоловіком та соратниками.

Помер:

1941 р. — Богдан Лепкий, український поет, прозаїк, літературознавець, критик, перекладач, історик літератури, видавець, публіцист, громадсько-культурний діяч, художник.

22

1819 р. — відбулася прем'єра вистави Івана Котляревського «Наталка Полтавка».

Народилася:

1854 р. — Марія Заньковецька (справжнє прізвище — Адамовська), українська актриса. Взяла цей псевдонім в загалу про щасливе дитинство в рідному селі Заньки Чернігівської губернії. Актриса створювала образи, проникнуті справжнім драматизмом і запальною ко-

медійністю. Вона ушлявляла своєю грою звичайних простих людей, розкриваючи безмежність їхніх душ. Маючи чудовий голос — драматичне сопрано, незрівнянно виконувала у спектаклях українські народні пісні.

1945 р. — Юрій Рибчинський, український поет, драматург, сценарист, заслужений діяч мистецтв України, один із основоположників сучасної української естрадної пісні.

Помер:

1944 р. — Олександр Кандиба, український письменник, талановитий поет, драматург, яскравий представник символізму. Свої твори публікував під псевдонімом Олександр Олесь. Батько Олега Ольжича.

23

971 р. — Київ та Візантія уклали мирний договір.

1888 р. — у Києві відкрито пам'ятник Богдану Хмельницькому.

Помер:

1632 р. — Памво Беринда, письменник і друкар, автор першого українського друкованого словника «Лексикон славеноруський» і слабічних віршів.

24

1990 р. — над будинком Київради піднято синьо-жовтий прапор.

1991 р. — у Києві створено Спілку офіцерів України.

Народилися:

1844 р. — Ілля Репін, визначний художник-реаліст українського походження.

1967 р. — брати Капранови — Віталій та Дмитро, українські видавці, письменники, публіцисти, громадські діячі.

Помер:

1964 р. — Максим Рильський, український поет, перекладач, публіцист, громадський діяч, академік АН України.

УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕМОГИ

НАСТЯ БАГІНСЬКА — ПЕРША...

12 липня юна українська співачка Настя Багінська завоювала Гран-прі XII Міжнародного дитячого музичного конкурсу «Вітебськ-2014» на XXIII Міжнародному фестивалі мистецтв «Слов'янський базар».

«Кожна перемога та високе місце у міжнародних конкурсах українських артистів — як дорослих, так і найменших — привід для великої гордості, — сказав міністр культури України Євген Нишук. — Попри ті складнощі, які постали нині перед Україною, держава буде докладати зусиль, аби створити усі умови для розвитку та популяризації таких талантів».

Перше місце у конкурсі присудили білорусці Зінаїді Купріянович, друге розділили Лізі Шавгулідзе з Грузії та Андрій Бойко з України, а почесне третє місце посів представник Вірменії Міка.

У XII Міжнародному дитячому конкурсі «Вітебськ-2014» взяли участь 21 вокаліст з 18 країн. Творчі змагання проходили 10 і 11 липня на сцені концертного залу «Вітебськ». Виступи маленьких артистів оцінювало міжнародне журі на чолі із заслуженою артисткою Білорусі Іриною Дорофеевою.

Прес-служба
Міністерства культури України

...ВЕРОНІКА ДОРОШ — ДРУГА

Другу премію на XXIII Міжнародному конкурсі виконавців естрадної пісні «Вітебськ-2014» на «Слов'янському базарі» отримала 19-річна українка Вероніка Дорош. Наша співачка за підсумками двох фінальних днів набрала 177 балів.

Гран-прі цьогорічного музичного змагання взяв представник Мексики Родріго де ла Кадена, він набрав 186 балів, першу премію отримав виконавець із Молдови Віталіє Негруца (179 балів), Діно з Хорватії набрав 175 балів і отримав третю премію.

Нагадаємо, що володар Гран-прі отримує грошовий приз у розмірі 20 тис. доларів, володар першої премії — 15 тис., другої — 10 тис., а третьої — 5 тис. доларів. Церемонія нагородження переможців відбулася цього тижня у Вітебську.

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
(державний вищий навчальний заклад IV рівня акредитації)**

Оголошує конкурсний прийом у 2014 році
* до докторантури з відривом від виробництва зі спеціальності:
26.00.01 — теорія та історія культури (культурологія, мистецтвознавство, філософські та історичні науки);
* до аспірантури з відривом та без відриву від виробництва з таких спеціальностей:
26.00.01 — теорія та історія культури (культурологія, мистецтвознавство, філософські та історичні науки);
26.00.04 — українська культура (культурологія);
27.00.02 — документознавство, архівознавство (історичні науки);
08.00.04 — економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) (економічні науки).
До аспірантури приймаються особи, які мають вищу освіту і кваліфікацію спеціаліста або магістра.
Вступники до аспірантури подають на ім'я ректора: заяву, особовий листок з обліку кадрів, копію диплома про вищу освіту,

додають до диплома, копію трудової книжки, медичну довідку про стан здоров'я за формою № 086-у, посвідчення про складені кандидатські екзамени (за наявності), список опублікованих наукових праць і винаходів, реферат з обраної наукової спеціальності, копію паспорта, копію ідентифікаційного коду та складають конкурсні екзамени: зі спеціальності, філософії, іноземної мови (англійська, німецька, французька) у жовтні-листопаді 2014 р.
Особі, які вступають до докторантури, подають, крім зазначеного вище, також копію диплома про присудження наукового ступеня кандидата наук, обґрунтування теми та розгорнутий план докторської дисертації.
Документи приймаються з 10 до 30 вересня поточного року. Паспорт та диплом про вищу освіту подаються вступником особисто.
Гуртожитком академія не забезпечує.
Документи подавати за адресою: Київ-15, вул. Лаврська, 9; корп. 11; відділ аспірантури-докторантури.
Довідки за телефоном: 501-78-28.

**5-Й МІЖНАРОДНИЙ ФОТОСАЛОН
ПАНОРАМА МОЄЇ ЗЕМЛІ 2014
175-РІЧЧЮ ФОТОГРАФІЇ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ**

Цей проект започатковано Національною спілкою фотохудожників України (НСФХУ) у 2010 році. Щороку виставка проходить також під патронатом Міжнародного фоторуху «Зображення без кордонів».
До участі в конкурсі запрошуються фотографи всіх країн світу. Тема виставки — вільна. Виставка складається з двох розділів: панорамні фотографії та фото традиційного формату. Ро-

боти повинні найбільш повно відобразити специфіку кожної країни — національний колорит, традиції, етнічні особливості, історію, ландшафти, людей, події, пам'ятки архітектури, флору та фауну і т. п. Сюжети не обов'язково повинні відображати країну постійного місця проживання автора.
Чотири попередні виставки засвідчили високу активність учасників з багатьох країн кількох континентів.

Кількість авторів, країн-учасників і надісланих робіт з року в рік зростає. За чотири роки учасниками салону стали фотографи двадцяти двох країн, це — Азербайджан, Бангладеш, Бахрейн, Білорусь, Болгарія, Грузія, Естонія, Індія, Іспанія, Китай, Латвія, Литва, Македонія, Нідерланди, Польща, Росія, Румунія, Словаччина, США, Україна, Фінляндія, Франція.
Детальніше з умовами конкурсу можна ознайомитися на сайті НСФХУ: <http://photospilka.com>
Для контактів: (044) 361-76-92, (097) 610-71-33 photopanorama2010@gmail.com

Канцлер Німеччини Ангела Меркель з футболістами своєї національної команди

НІМЕЧЧИНА СВЯТКУЄ, БРАЗИЛІЯ СУМУЄ...

Збірна Німеччини вчетверте виграла Чемпіонат світу з футболу. За цим параметром німці тепер поступаються лише бразильцям, господарям святого, яке тільки-но стало історією. Срібні нагороди забрали собі на згадку аргентинці, бронзовими призерами стали голландці.

У цікавому і напруженому фінальному поєдинку команда Йоахіма Льова здолала опір аргентинських футболістів. Перемога виявилася дуже непростю — протягом усієї гри німці мали ініціативу, але більше небезпек у контратаках і після нечисленних помилок захисту бундестім створили саме латиноамериканці.

Розв'язка настала в овертаймі, на 113-й хвилині гри, коли вже здавалося, що серія пенальті не уникнути. Андреас Шюррле промчав лівим флангом і віддав ідеальну передачу на Маріо Гетце, якого не встиг заблокувати жоден захисник аргентинців. Маріо на куті воротарського майданчика першим дотиком прийняв м'яч на груди, а другим — відправив його позв голкіпера Ромеро в дальній кут воріт — 1:0.

Аргентинці стали другими, слабою втіхою для гравця цієї команди Ліонеля Мессі став титул найкращого футболіста чемпіонату світу.

На третьому місці завершили мундіаль голландці, які також заслуговували на фінал із німцями, але програли аргентинцям у лотереї пенальті. Півфінальну невдачу підопічні Луї ван Галя дещо компенсували в поєдинку за третє місце. Вже на третій хвилині втішного поєдинку з бразильцями Робін ван Персі забив із пенальті, на

17-й відзначився Дейлі Блїнд. Останній у зустрічі гол «помаранчеві» забили на доданих арбітром хвилинах. Черговий провал у центрі захисту бразильців використав Джорджиньо Вейналдум — 3:0.
Такої безпомічної Бразилії у вирішальних матчах уболівальники давно не бачили. Якщо до розгрому в поєдинку за третє місце додати ще й ганебні цифри 1:7 у півфіналі проти німців, то дві останні зустрічі бразильці програли з рахунком 1:10. Це вже навіть не пісенні «Аргентина — Ямайка 5:0», це майже вдвічі гірше.

Бразильський чемпіонат світу з футболу вийшов дуже яскравим і нетиповим. По-перше, ще ніколи дотепер європейська збірна не перемогла на світовій першості на території обох Америк — німці цю Америку відкрили саме тепер.

По-друге, футбольна глобалізація змінила ролі провідних команд. Якщо раніше ознакою німецької футбольної «машини» був насамперед порядок, часто за рахунок видовищності, то цього

разу саме німці показали яскравий, емоційний, «латиноамериканський» футбол. І навпаки, запорука успіху аргентинців — залізна дисципліна, надійна гра в захисті. Волю творити на полі мав лише Мессі, але й він чітко виконував свою роботу в командному механізмі, коли цього вимагали обставини.

Антон ШУЛЬГА
(Радіо «Свобода»)

Гравці німецької збірної з футболу, яка у неділю стала переможцем цьогорічного чемпіонату світу в Бразилії, отримують рекордну премію у розмірі 300 тис. євро на кожного. Про це повідомляє німецьке агентство спортивної інформації SID. Розмір премій для тренерської команди не розголошується.

Як зазначає агентство, за перемогу на Чемпіонаті світу з футболу у 1954 році гравці німецької збірної отримали по 1250 євро (в переводі з німецької марки) та телевізор. У 1974 році їх нагородили 30 тис. євро та автомобілем, а у 1990 році розмір премії становив 65 тис. євро.

Маріо Гетце і його «золотий» чемпіонський гол

**«ТАВРІЯ» ВИБУЛА,
«СЕВАСТОПОЛЬ» НЕ ЗМОЖЕ...**

«Регламент Прем'єр-ліги затверджено. 14 команд, чемпіонат стартує 26 липня. Календар, найімовірніше він з'явиться на початку наступного тижня», — повідомив після засідання виконкомом Федерації футболу України його член, голова комітету з атестації футбольних клубів Ігор Гатауллін.

Кількість команд зменшилася через те, що місія вибулих за підсумками минулого сезону київського «Арсеналу» та сімферопольської «Таврії» побажала зайняти лише одна команда першої ліги — її переможець донецький «Олімпік». Крім того, в чемпіонаті України не зможе взяти участь ФК «Севастополь».

І. Гатауллін також повідомив, що атестати на участь у наступному сезоні отримали всі клуби Прем'єр-ліги, зокрема, проблемні «Карпати», «Волинь» та «Говерла».

Анонс! З 25 до 31 липня у Феодосії відбудеться фестиваль «Музичне сузір'я Айвазовського» (раніше фестиваль називався «В гостях у Айвазовського»), присвячений річниці народження відомого художника. Про це повідомила прес-служба Феодосійської міськради.

Учасники фестивалю діляться на дві групи: до 15 років і до 25 років. У рамках конкурсної програми вони виконають по два твори. Також заплановані концерти, майстер-класи. Фестивальні концерти будуть проходити в дитячій музичній школі № 1 і Національній картинній галереї ім. Айвазовського.

kianews.com.ua

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com